

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVI

Нови Сад, април, 1977.

Број 4

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Боривој Никшић	Обавезе возача који се креће по- ред стајалишта возила јавног са- обраћаја
Милан Шемић	Однос субјективне и објективне одговорности у примени права
Јован Јерковић	Брисовна тужба и забележба спо- ра
Радивој Степанов	Правна природа и значај самоу- правног права

ПРАВНА ПРАКСА

Из судства

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

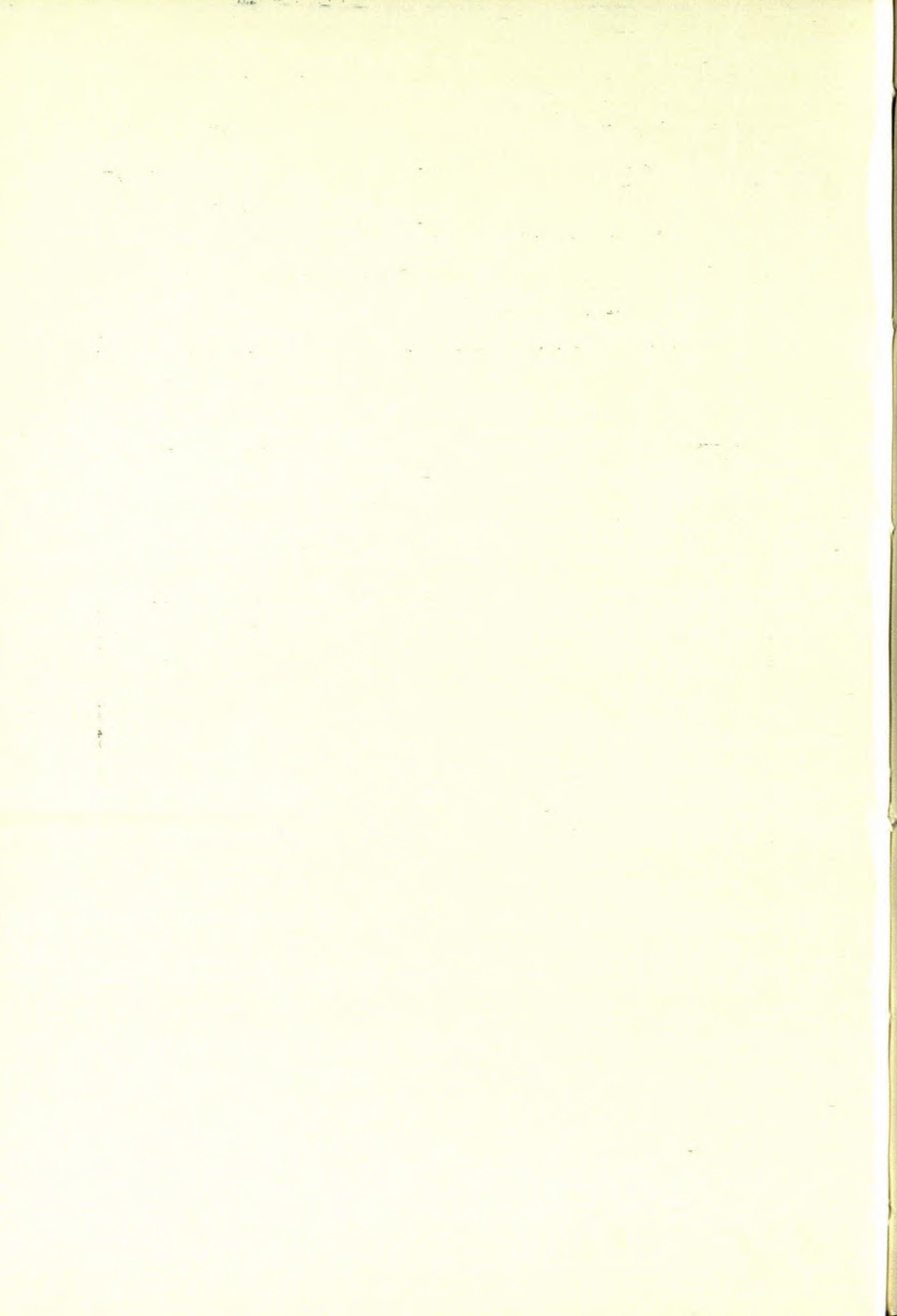
Из Савеза републичких и покра-
јинских адвокатских комора Ју-
гославије

Програм XXVII конгреса Међуна-
родне уније адвоката — Загреб
1977.

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Милош Стојановић

Из садржаја часописа

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVI

Нови Сад, април, 1977.

Број 4

Ч Л А Н Ц И И Р А С П Р А В Е

*Боривој Никшић, судија Савезног суда*ОБАВЕЗЕ ВОЗАЧА КОЈИ СЕ КРЕЋЕ ПОРЕД СТАЈАЛИШТА
ВОЗИЛА ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА

Основни закон о безбедности саобраћаја на јавним путевима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 14/65) у члану 21. прописује:

„Возило које се креће поред трамваја или другог возила којима се врши јавни превоз путника заустављеног на стајалишту одређеном за возила јавног саобраћаја, мора се кретати смањеном брзином, тако да не угрожава путнике који у возило јавног превоза улазе односно из њега излазе.

Возач мора зауставити своје возило иза возила којим се врши јавни превоз путника кад путници, улазећи односно излазећи из тог возила, морају прећи преко саобраћајне траке којом се возило креће, а на том месту није изграђено посебно пешачко острво.”

Законом о изменама и допунама Основног закона о безбедности саобраћаја на јавним путевима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 20/69) одредбе члана 21. претходног Закона се не мењају, осим што се у ставу 2. брише текст на крају „... а на том месту није изграђено посебно пешачко острво”. У Основном закону о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 15/70) даје се пречишћени текст Закона из 1969. године, с тим да су напред цитиране одредбе истоветно садржане у члану 18.

Закон о основама безбедности саобраћаја на путевима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 17/74) у члану 28. прописује:

„Возило које се креће поред трамваја или другог возила јавног саобраћаја заустављеног на стајалишту мора да се креће смањеном брзином тако да не угрожава путнике који у возило јавног саобраћаја улазе односно из њега излазе.

Возач мора да заустави своје возило иза возила јавног саобраћаја кад путници, улазећи односно излазећи из тог возила,

морају да пређу преко саобраћајне траке којом се возило креће." Одредбе члана 28. овог Закона истоветне су са одредбама члана 18. претходног Закона, с тим да су извршена само техничко-језична побољшања текста, те је уместо „возила којима се врши јавни превоз путника" стављено „возила јавног саобраћаја".

Упоредбујући напред цитиране прописе, уочљиво је да одредбе о обавезама возача возила које пролази поред стајалишта у ком је заустављено возило јавног саобраћаја нису суштински мењане од 1965. године.

Одредбе члана 28. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима треба тумачити тако да:

„Возач возила који наилази на стајалиште на коме се налази заустављено возило јавног саобраћаја мора зауставити своје возило иза возила јавног саобраћаја ако је стајалиште тако лоцирано на коловозу да путници који излазе из возила јавног саобраћаја морају прећи преко коловоза да би доспели на тротоар или банку, односно кад путници са тротоара или банке морају прећи преко коловоза да би ушли у возило јавног саобраћаја.

Ако је стајалиште тако лоцирано на коловозу да путници не прелазе преко коловоза, али да путници који излазе из возила јавног саобраћаја морају сићи на коловоз или да могу само са коловоза ући у возило јавног саобраћаја, возач мора да се креће смањеном брзином, тако да не угрожава путнике који у возило јавног саобраћаја улазе, односно из њега излазе.

Одредбе члана 28. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима не односе се на возача возила кад је стајалиште тако лоцирано на коловозу, или се налази ван коловоза, да путници из возила јавног саобраћаја излазе на тротоар или банку, односно са тротоара или банке улазе у возило јавног саобраћаја."*

Из одредаба члана 28. произлази да је намера законодавца заштита путника који за улазак у возило јавног саобраћаја заустављеног на стајалишту, односно излазак, морају користити коловоз по ком се крећу друга возила, било да од тротоара односно банке до возила, или обратно, морају прелазити коловоз, било да за улазак у возило или излазак користе само део коловоза. Код саобраћајних ситуација кад се силазећи, односно улазећи путник возила јавног саобраћаја укршта на коловозу са возилом које пролази поред стајалишта, или кад путник и возило користе исти део коловоза, предност има путник, тј. право првенства, и то у толикој мери да је тешко замислити могућност такозване подељене одговорности, а то стога што одредбе овог члана императивно одређују обавезе возача који пролази поред стајалишта. Стајалиште може бити лоцирано на средини коловоза, у ком случају путник мора прећи преко саобраћајне траке да би из возила дошао до тротоара или обратно. У овак-

* Заузет став у пресуди Савезног суда КЗС—44/76.

вом случају возач возила које се креће поред стајалишта мора зауставити возило и не сме кренути док је возило јавног саобраћаја на стајалишту. Стајалиште може бити лоцирано и тако да путници морају користити део коловоза за улазак, односно излазак из возила јавног саобраћаја. То је, на пример, када постоје само једне трамвајске трачнице за оба правца, а удвојене на стајалишту на ком се и мимоилазе, или кад постоји двоструки колосек трачница само са једне стране коловоза. У овим случајевима за један од правца кретања трамваја путник мора користити део коловоза да из трамваја дође на тротоар, односно са тротоара доспе у трамвај. Код оваквих саобраћајних ситуација возач возила које се креће поред стајалишта мора се кретати смањеном брзином, тако да не угрози путнике који користе део коловоза. Из обима коришћења коловоза од стране путника произлази и разлика у обавезама возача који пролази поред стајалишта. Кад путник користи целу саобраћајну траку, возач мора стати, а кад путник користи део коловоза, возач се мора кретати смањеном брзином. У свим овим случајевима релевантна је путања путника по коловозу од возила јавног саобраћаја до тротоара, односно банке или обратно.

Тумачење одредаба члана 28. у оваквим саобраћајним ситуацијама није спорно ни у теорији ни у пракси изузев различитих ставова у односу на тумачења шта се има сматрати стајалиштем и која возила су возила јавног саобраћаја, а што није предмет ове обраде.

Стајалишта возила јавног саобраћаја могу бити, а што је и најчешће случај, лоцирана на коловозу тако да путници излазе из возила јавног саобраћаја на тротоар или банку, односно да са тротоара или банке улазе у њега. Код овако лоцираних стајалишта кад путник изађе из возила јавног саобраћаја директно на тротоар (банку) губи ово својство и постаје пешак у саобраћају, те за његово даље кретање, односно учествовање у саобраћају, важе прописи који се односе на пешака (чланови 91. до 97. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима), па и кад после изласка на тротоар (банку) прелази преко коловоза испред или иза возила јавног саобраћаја заустављеног у стајалишту. Исти је случај и кад неко лице прелази преко коловоза да би доспело на тротоар (банку) са кога намерава да уђе у возило јавног саобраћаја заустављено у стајалишту. Дакле, битно је разликовати када једно лице има својство путника, а када својство пешака. Из одредаба члана 28. произлази да путник ово својство задржава и по напуштању возила јавног саобраћаја, односно да својство путника настаје пре самог уласка у возило. У ставу 1. члана 28. употребљени су изрази „улазе” и „излазе”, те се поставља питање када започине улажење, односно када се завршава излажење у односу на простор изван возила јавног саобраћаја. Полазећи од тога да се пешаци крећу тротоаром (банкином), а возила коловозом, излазак, односно улазак може бити само релација тротоар (банка) — возило јавног саобраћаја заустављено на стајалишту. Кад се на овој

релацији мора користити коловоз или део коловоза лице које га користи за улазак или излазак из возила јавног саобраћаја има својство путника и за време кретања по коловозу, но кад је излазак (или улазак) из возила јавног саобраћаја директан на тротоар (банкину), у даљем кретању се губи својство путника. Свако шире тумачење израза „улазе“ и „излазе“ није прихватљиво. Прелазак преко коловоза није у смислу члана 95. и 97. путања путника већ пешака, са изузетком предвиђеним само у ставу 2. члана 28. При обради овог питања мора се имати у виду да члан 28. предвиђа обавезе возача возила само кад је возило јавног саобраћаја заустављено на стајалишту, а што значи када ово возило није у покрету. Према томе, нема никакве обавезе возача возила кад возило јавног саобраћаја улази у стајалиште или са њега креће. Овим се ближе објашњава могући моменат започињања уласка, односно времена престанка изласка путника, а тиме и могуће временско трајање својства путника, које пре заустављања возила или после почетка кретања возила може бити само у својству пешака. У пракси је најчешће случај да неко лице претрчава коловоз у моменту кад се возило јавног саобраћаја приближава стајалишту. Овакво лице, било како да се тумаче одредбе члана 28, не може имати својство путника који улази у возило јавног саобраћаја.

Дакле, одредбе члана 28. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима не односе се на возача возила које се креће поред возила јавног саобраћаја заустављеног у стајалишту лоцираног тако на коловозу да путници из возила силазе на тротоар (банкину) или са тротоара (банкине) директно улазе у возило јавног саобраћаја.

Милан Шемих, судија Окружног суда Зрењанин

ОДНОС СУБЈЕКТИВНЕ И ОБЈЕКТИВНЕ ОДГОВОРНОСТИ У ПРИМЕНИ ПРАВА

Општа разматрања

И у теорији и у судској пракси више нема дилеме да поред начела о одговорности за кривицу постоји и начело о одговорности за опасне ствари. У међусобном односу те две одговорности стоје самостално, дакле, не као правило и изузетак. Па ипак, када је реч о овим двама врстама одговорности, сигурно је да могу настати такви односи у којима се оне сусрећу и једна на другу имају мањи или већи утицај. То је разуме се последица постојања разноликих животних ситуација у којима се може наћи човек, као и чињенице да ниједно правило није толико савршено да не би имало и свој изузетак. Принцип субјективне одговорности, као старији од принципа објективне одговорности, заправо је и сам морао имати свој изузетак, у оно време када се почело размишљати о томе да велики развитак машинизма и технике уопште има за последицу пораст таквих оштећења услед дејства опасних ствари, да је у тим случајевима доказивање кривице било готово илузорно. Тако, прво као изузетак од правних правила субјективне одговорности, данас као потпуно самостални принцип, објективна одговорност, ма колико покривала штете услед дејства опасних ствари односно радњи са повећаном опасности, она ипак у неким случајевима мора бити коригована, било зато што се у просуђивању накнаде штете мора разумно комбиновати са начелом кривице, било зато што саму штету као последицу могу проузроковати истовремено узрочним дејствима опасна ствар и човек својом кривицом (подељена одговорност). Управо животне ситуације, практични разлози, теоретски, такође, наметнули су код објективне одговорности изузетак да се код употребе опасних ствари, као коректив нађе субјективна одговорност, односно да се код субјективне одговорности нађе као коректив објективна одговорност.

Ако се већ на почетку излагања може дозволити закључивање о прилазу овој материји, тада бисмо одмах однос између субјективне и објективне одговорности у примени права сврстали у две категорије:

1) Кориговање објективне одговорности применом правних правила субјективне одговорности, и

2) Комбиновањем примене правних правила субјективне и објективне одговорности.

И међусобна кориговања ове две одговорности, односно њихова комбинација, заправо проистичу из потребе да једна поред друге независно постоје, али и да свака за себе не може решити питање својих изузетака, без чега би изгубиле сваки смисао. Због тога објективна одговорност не може бити потпуно независна од субјективне одговорности и обрнуто. Наиме, кривица као субјективни однос учиниоца штете према последици може увек бити у неком односу са објективном одговорношћу.

1) Кориговање објективне одговорности применом правних правила субјективне одговорности

Кривица као коректив очигледно има битног утицаја када се она јавља у два од три могућа случаја екскулпације (кривица оштећеног, кривица трећег лица и виша сила). Према томе и кад стоје услови објективне одговорности: настанак штете, опасна ствар односно околности са повећаном опасности, не мора власник ствари одговарати за штету, јер тек сада предстоји разрешење питања утицаја екскулпативних кривица (оштећеног и трећег лица), као коректора конвергентних односно дивергентних односа према објективној одговорности. Како је са становишта остваривања субјективног права, па и права на накнаду штете, од значаја само оно право и у обиму, у којем је повређено, то предмет накнаде штете може бити само оно, за што је штетник одговоран, што подразумева да су дефинитивно елиминисани екскулпативни утицаји из сфере кривице оштећеног и трећег лица, разуме се и више силе (која за разматрање односа кривице и објективне одговорности овде није од значаја). Разуме се, све ово долази у обзир под условом да се истиче и тражи утврђивање кривице самог оштећеног и трећег лица. Само на први поглед може да изгледа да се све ово може просудити и трећим условом објективне одговорности, узрочном везом. То међутим не стоји из ових разлога. Заправо се може догодити да код објективне одговорности поред наведена два елемента постојања штете, опасне ствари односно околности са повећаном опасности, стоји и узрочна веза, па да ипак власник те опасне ствари не одговара за укупну насталу штету, већ да ће поред њега за њу одговарати и сам оштећени односно треће лице. Међутим, и када се ради о искључивој одговорности власника опасне ствари за целокупну штету, код истицања таквог приговора, тзв. подељене одговорности, између власника опасне ствари и оштећеног, суд ипак утврђује и ставља у одређени однос објективну одговорност према радњама оштећеног и трећег лица и његовим субјективним односима према тој утврђеној последици, само што у овом случају утврђује и то да те кривице

нема. Ако се пак ради о томе да нема објективне одговорности, јер да је за њу искључиво крив оштећени, то је опет суд одлучио да власник опасне ствари неће одговарати за насталу штету чињеницом да је утврђено да је она настала искључиво радњом, то значи кривицом оштећеног, па да због тога нема узрочне везе између дејства опасне ствари и настанка штете.

Према томе, очигледно је да код објективне одговорности постојање или непостојање узрочне везе између дејства опасне ствари и штетне последице, за случај када се истиче подељена одговорност самог оштећеног и трећег лица са власником опасне ствари, зависи и од субјективног односа, радње, дакле кривице самог оштећеног или трећег лица. Стога, субјективни односи постојање односно непостојање кривице оштећеног односно трећег лица увек су у неком односу према објективној одговорности, кадгод се истиче приговор подељене одговорности. Било да се ради о објективној или субјективној одговорности, штетник одговара у границама своје кривице односно без кривице дејством опасне ствари, али у границама узрочне везе која постоји између радње, кривице, односно дејства опасне ствари са последицом, па се стога и може догодити да стоји и подељена одговорност, јер свако од њих одговара за штету само причињену у границама коју узрокује опасна ствар код објективне одговорности, односно радње код субјективне одговорности. Стога, када суд суди о штети, то чини са становишта обавезе штетника, па и њен обим, а не са становишта настанка штете за оштећеног, за чији део може бити одговоран заправо и он. Тиме што суд увек мора, судећи о објективној одговорности да води рачуна и о субјективном односу, кривици, самог оштећеног или трећег лица и што увек мора да је ставља у однос према оној последици која произилази из употребе опасне ствари и узрочне везе према њој, када се ради о подељеној одговорности, ни у чему се не обезвређује објективна одговорност за оштећеног, јер он заправо опредељујући се за тужбу против одређеног штетника неће доказивати да је сам или треће лице криво (уколико сам не одлучи да то призна), јер је то део одбране управо туженог и он је то дужан доказивати.

Ово је нарочито важно због тога што су судови у примени правних правила субјективне односно објективне одговорности у деликтном положају да разреше сва она питања и утврде све чињенице од којих зависи правилно пресуђење спора о накнади штете и тиме утврђују међусобни однос ове две одговорности, што је очигледно сложен задатак. Међутим, када је реч о обиму одговорности за насталу штету може се догодити да положај странака у спору у вези са накнадом штете у погледу власништва опасне ствари или поступања у околностима са повећаном опасности и кривице, као субјективног односа према последици, буде потпуно обрнут, што заправо значи да власник опасне ствари буде оштећен услед радњи и кривице штетника. То ће се догодити онда, када на пример, власник опасне ствари, да би избегао налетање на пешака који се непрописно креће јав-

ним путем скрене са пута и претрпи какву штету. У овом случају када би власник опасне ствари тужио тог пешака, који такође може истицати приговор подељене одговорности, рецимо зато што је власник опасне ствари пребрзо возио, те да је и услед тога дошло до штете, одговорност туженика, пешака, очигледно је субјективна, а евентуално утврђено понашање оштећеног да је и он сам себи штету нанео непрописним руковањем опасном ствари, непрописном вожњом, има се просуђивати према правним правилима такође субјективне одговорности, јер то што је и оштећени сам себи допринео штету непрописним руковањем опасном ствари не може се сматрати објективном одговорношћу према самом себи из простог разлога што објективна одговорност власника опасне ствари стоји само онда када том ствари штету нанесе другом.

Међутим, живот неки пут намеће такве случајеве у којима је неопходно да дође до комбиновања примене правних правила субјективне и објективне одговорности. То ће бити онда, када је штета проузрокована од стране власника моторног возила или у околностима са повећаном опасности и када постоји узрочна веза између дејства опасне ствари и тих околности према самој штети, али је до ње дошло на тај начин што је она произишла услед међусобних дејстава двеју опасних ствари, о чему ће бити речи у наредном делу излагања.

2) Корелативни однос субјективне и објективне одговорности за случај међусобног дејства двеју опасних ствари (судар и претицање возила, одбачен камен и сл.)

Накнада штете ове врсте често пута била је предмет опречних ставова, не само у теорији већ и судској пракси. Очигледно проблем се поставља када је до штете дошло услед узајамних дејстава двеју опасних ствари за случај када је једна нанела штету другој. Искључиво примена правних правила субјективне одговорности односно искључива примена правних правила објективне одговорности, очигледно нису могле задовољити. Због тога се и у теорији и у пракси пошло од комбиноване примене начела кривице и начела одговорности за опасне ствари. Сигурно да нема проблема када се одштетни захтев поставља према иначе каузално одговорном лицу, које је једино криво за настанак штете. У том случају то лице ће сносити како штету коју је само претрпело тако и штету коју је проузроковало другој страни. Међутим, велики проблем је онда када се ради о узајамним одштетним захтевима тих иначе каузално одговорних лица за штету за коју су оба лица крива, као и када се кривица не може утврдити.

Као једини извор права у овој материји, међутим, могу се узети правна правила бившег Закона о јемчењу штете проузрочене од моторних возила од 9. VIII 1908. године, према којима лица која иначе одговарају за штету насталу од погона мотор-

них възчала по начелима каузалитета могу своја узајамна потраживања за накнаду штете остваривати само по општим начелима грађанског права по којима је основа за накнаду штете кривња.

„Облигације и уговори Скица за Законик о облигацијама и уговорима”¹ на посебан начин не издваја и не решава узајамне одштетне захтеве каузално одговорних особа.

У теорији, међутим, има различитих прилаза овом проблему.

Тако према једном схватању проблем треба решити разумном комбинацијом начела кривице и начела одговорности за опасне ствари. За случај да је утврђено да је за судар возила крива једна страна, она ће сносити како штету коју је сама претрпела, тако и штету коју је проузроковала другој страни. Ако се пак утврди да су обе стране криве, онда ће свака сносити део целокупне штете сразмерно тежини своје кривице. Ако се не докаже ничија кривица, онда ће сагласно начелу одговорности за опасне ствари свака страна одговарати за штету проузроковану другој страни.²

Према другом схватању, за случај судара аутомобила, узајамни одштетни захтеви каузално одговорних лица, примењују се правна правила о одговорности за кривицу. Пошто је то, међутим, врло тешко утврдити, имају се чешће примењивати правна правила о одговорности за опасне ствари.³

Према трећем мишљењу ако се сударе аутомобили, страна која је проузроковала штету одговара другој страни ако не докаже да се судар догодио услед више силе и кривице друге стране. Ако су пак обе стране криве за судар, свака сноси штету сразмерно својој кривици односно ако се сразмер не да одредити, сноси штету на једнаке делове.⁴

Како се види у комбинацији објективне и субјективне одговорности, правни писци и теоретичари различито дају значај једној или другој одговорности.

У пракси се овај проблем најчешће јавља код узајамно одштетних захтева каузално одговорних особа за случај када се ради о судару возила. Међутим, у саобраћају може доћи до узајамних одштетних захтева каузално одговорних особа и када се не ради о судару. То може бити случај када се услед неправилне вожње или каквог другог узрока два возила нађу услед међусобних дејстава у позицији да штету проузрокују себи или другој страни, другом возилу, а да до контакта уопште и не дође. На пример, слетање у јарак са банке услед заслепљења; затим, треће возило, да би избегло судар са већ судареним

¹ Професор др Михаило Константиновић, Правни факултет у Београду, 1969.

² „Облигационо право — Општи део”, професор др Михаило Константиновић, Београд, 1952, стр. 142.

³ „Облигационо право”, Друго допуњено и измењено издање, професор др Љубиша Милошевић, Научна књига Београд, 1972, стр. 168.

⁴ „Облигационо право — Општи део”, Друго допуњено и прерађено издање, професор др Стеван Јакшић, Сарајево, 1957.

возилима на путу, слети са пута и до штете дође; у претицању или сусрету двају возила одскочи камен и проузрокује штету разбијањем шофершајбне итд.

Југословенска судска пракса, може се рећи без изузетка, заузела је становиште да за случај узајамно одштетних захтева каузално одговорних лица захтев о накнади штете зависи и од кривице. Међутим, када се ради о судару возила, судска пракса није јединствена у питању узајамних одштетних захтева каузално одговорних лица за случај када се утврди да су обе странке претрпеле штету и када не може да се докаже кривица. Сигурно је да се поставља питање у овом последњем случају (када се не може доказати кривица), да ли ће сагласно начелу одговорности за опасне ствари свака странка одговарати за штету проузроковану другој страни, или ће се у том случају судити тако да свака страна сноси штету сразмерно својој кривици, па ако се њен сразмер не да одредити, онда се има узети да штету сносе на једнаке делове (као што је став професора др Стевана Јакшића у цитираном делу).

Предлагач Нацрта Закона о облигацијама и уговорима пре свега полази од тога да узајамне одштетне захтеве каузално одговорних лица, као изузетак, своди само на судар моторних возила, па стога у члану 149. то питање регулише на следећи начин:

„1) У случају судара моторних возила који је проузрокован искључивом кривицом једног имаоника примењују се правна правила одговорности по основу кривице.

2) Ако постоји обострана кривица сваки имаоник одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

3) Ако нема кривице ни до једног, имаоници одговарају подједнако, ако разлози правичности не захтевају што друго.”⁵

Дакле у ставу 3) предлагач Нацрта се слаже за треће решење, не изјашњавајући се ни за објективну ни за субјективну одговорност. Узајамни односи иначе тих каузално одговорних лица регулишу се тако да одговарају подједнако, али за случај кад баш нема кривице ни до једног ни до другог. Дакле, као што мисли и професор др Стеван Јакшић, с тим што су овом придодати и разлози правичности, који могу захтевати и неко друго решење.

Овакво опредељење предлагача Нацрта Закона о облигацијама и уговорима очигледно из узајамних каузално одговорних односа као изузетак извлачи судар моторних возила, а не и одбацивање камена, слетање са пута и сличне бесконтактне уде-се, који такође проистичу из узајамних дејстава опасних ствари. У вези са тим треба рећи да је тај изузетак поменути Закон из 1908. године очигледно на други начин решио. Пре свега, по том Закону изузетком се не сматра само судар моторних возила, већ сви узајамни односи који могу да настану услед узајамних

⁵ Нацрт Закона о облигацијама и уговорима, Београд, јула 1974.

дејстава опасних ствари, те да се на свим тим односима има примењивати принцип субјективне одговорности.

Решење у том Закону се, дабоме, разликује од решења Нацрта Закона о облигацијама и уговорима, који у члану 149. у ствари иде искључиво на субјективну одговорност, међутим, свдећи изузетак само за случај судара моторних возила, не проширујући га дакле на остале тзв. безконтактне удесе.

С друге стране, њихова сличност стоји у томе, без обзира на ширину изузетка, да разрешење спора има да се просуђује готово искључиво по субјективној одговорности.

Решење овог питања је од великог практичног значаја због тога што зависно у којој мери ће се применити правна правила субјективне односно објективне одговорности, односно у каквој њиховој комбинацији, директно зависи и сама висина накнаде штете. Сасвим је сигурно, да када је у питању примена објективне одговорности за случај када се кривица не може доказати, да оштећени има већег изгледа да штету оствари, јер има само да докаже да штета потиче од опасне ствари и објективну вредност саме штете. Разуме се и обрнуто, да ће он одговорати за штету причињену власнику другог возила на исти начин. Таква комбинација субјективне и објективне одговорности, тј. када се кривица може доказати, да сваки одговара сразмерно својој кривици за сваку штету, очигледно је ближе животу. Примењујући, међутим, до краја субјективну одговорност (уз комбинацију правичности поделе одговорности или пак одговорности на једнаке делове, што такође иде уз правно правило субјективне одговорности), може довести до врло тешких последица. То ће се нарочито догодити онда, када дође до бесконтактне штете управо избегавањем да до судара не дође, па само једно возило претрпи штету, те кривица не може да се докаже, у ком случају према становишту примене искључиво субјективне одговорности штету снесе на једнаке делове власници моторног возила, те власник оштећеног моторног возила од власника другог возила, па и осигуравајућег завода, може тражити само половину штете, док би применом правног правила о објективној одговорности за случај када кривица не може да се установи, имао право на целокупну штету по основу осигурања другог возила и по основу правног становишта да свако возило одговара по објективној одговорности за сву штету нанету другом возилу. Још је са тежом последицом по оштећеног пример, када се штета догоди услед одбаченог камена (разбијањем шофершајбне) који се налазио на путу и у погледу којег заиста не може бити кривице што га је точак у покрету одбацио на друго возило, па ако је и може бити, бесмислено је доказивати је, јер немогуће је утврдити је.

Према томе, проблем примене или комбинације примене субјективне и објективне одговорности очигледно не обухвата само судар возила или штете из бесконтактних узајамних односа возила сличних судару, већ се он јавља у далеко ширем значају и опсегу.

У вези са тим мислимо да правна правила бившег Закона о јамчењу за штете проузроковане од моторних возила од 9. VIII 1908. г., када је у питању опсег изузетака за примену субјективне одговорности има боље решење од Нацрта Закона о облигацијама и уговорима, јер први полази од тога да изузетак примене субјективне одговорности своди на све узајамне односе опасних ствари, док други изузетак своди само на судар возила. Међутим, када је реч о томе, до које мере примењују субјективну одговорност, онда су њихова решења како је то већ речено, врло слична, јер и један и други иду на субјективну одговорност и за случај када се кривица не може утврдити коригујући је правичношћу на једнаке делове, што је опет правно правило које иде уз субјективну одговорност и у томе је њихова истовремено обострана слабост.

Из свега изложеног очигледно произилази да се проблем своди само онда када кривице нема, односно ако се она не може доказати.

У југословенској судској пракси се могу срести заправо оба наведена различита решења, тј. да ако кривице нема ни до једног ни до другог, или се она не може доказати, власници опасних ствари одговарају подједнако ако разлици правичности не захтевају што друго, али и таква решења, која у таквом случају дају места објективној одговорности сваког возила према другом.

Заправо, и овде треба додати да у југословенској судској пракси, када је у питању сам судар возила и нема дилеме да се ради о изузетку. Међутим, и у судској пракси се различито прилази кад је у питању правна природа и те одговорности, па слично као и у теорији, према неким становиштима, ту треба комбиновати објективну и субјективну одговорност, а према другима ићи искључиво на субјективну одговорност. Коначно, у судској пракси неко тај изузетак своди само на судар возила, а други и на друге случајеве из међусобног односа или дејства опасних ствари, односно каузално одговорних особа.

Наводимо две одлуке Врховног суда Хрватске које гласе:

1) „Узајамни одштетни захтеви каузално одговорних особа, па према томе и осигуравајућег завода који за њих одговарају по прописима о обавезном осигурању, досуђују се по начелу кривње. Стога и захтев власника једног моторног возила, према другом да штету насталу у вожњи услед избацавања камена испод котача једног аутомобила и оштећивања другог треба просуђивати по том принципу”.⁶

2) „Тужитељ је утемељио свој тужбени захтев на тврдњи да га је као возача и власника моторног возила марке „Таунус-комби” у мјесецу рујну 1965. године на савременом путу Загреб—Београд мимоилазило једно њему непознато путничко возило југословенске регистрације и да је у једном моменту ка-

⁶ ВСХ — Гж. бр. 14/71. од 16. VI 1971, Часопис „Осигурање у судској пракси”, Загреб, 1974, стр. 5.

мен, кога је захватила гума тог возила ударио у његову шофершајбну и разбио је, чиме је претрпео штету у туженом износу.

Узимајући за основ своје пресуде овако приказано чињенично стање, првостепени суд одбио је тужитеља са тужбеним захтевом, јер сматра да је у смислу Закона о обавезном осигурању у саобраћају, осигуравајући завод дужан накнадити штету проузроковану од стране непознатог моторног возила само трећој особи, а не и самом власнику односно кориснику моторног возила које је претрпело оштећење, затим да у конкретном случају не долази у обзир ни примена правних правила бившег Закона о јемчењу штете проузроковане погоном моторних возила, јер се ради о штетном догађају проузрокованом двају моторних возила, а што да искључује каузалну одговорност туженог осигуравајућег завода на основу прописа о обавезном осигурању, надаље да би се у конкретном случају могло радити само о одговорности на темељу кривње, а она да није доказана, и коначно да би се тужитељ за наведену штету могао накнадити само по основу каско осигурања.

Побијаним другостепеним решењем укинута је првостепена пресуда, јер другостепени суд сматра да члан 17. и 20. Закона о обавезном осигурању у саобраћају упућује на обавезу накнаде штете и у случају какав је конкретни. Дакле, ако је заиста дошло мимоилажењем возила, које је морало бити осигурано, до лома стакла, а што је уследило услед вожње, онда је тиме власнику оштећеног возила нанета штета, која се има накнадити по члану 20. цитираног Закона.

Предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење, јер да није утврђено да ли је штета заиста наступила, а није утврђена ни њезина висина. По мишљењу овог Врховног суда у праву је тужени када истиче у ревизији да је већ обзиром на чињенично стање изложено у тужби (које се није мијењало ни у првостепеном поступку), а по правилној примени материјалног права требало је тужитеља одбити са тужбеним захтевом, односно одбити тужитељеву жалбу против првостепене пресуде као неосновану и потврдити ту пресуду и то из следећих разлога:

По члану 17. Закона о обавезном осигурању у саобраћају, осигурањем се обухвата целокупна штета коју је власник односно корисник моторног возила дужан накнадити по прописима односно правним правилима одговорности, а која произилази из употребе моторних возила.

Објекат уговора о обавезном осигурању је у овом случају одштетна одговорност власника односно корисника моторног возила за штету нанесену трећим особама и одатле је одговорност осигуравајућег завода (осигуравача) према трећим особама (оштећеним корисницима осигурања) зависно од постојања или непостојања одговорности самог власника односно корисника моторног возила, а та се опет одређује по односним позитивним прописима по правним правилима одговорности за штете настале употребом моторног возила.

Обавезно осигурање у саобраћају је јемственог и акцесорног карактера и стога је за постојање одговорности и опсега оштећења трећој особи као корисника осигурања потребно утврдити да ли постоји одговорност власника односно корисника моторног возила и у ком опсегу.

Према томе, погрешно је сматрати да члан 17. и 20. цитираног Закона независно од одговорности осигураника безусловно регулирају питање одговорности осигуравајућег завода.

У конкретном случају одговорност власника моторног возила којим је тужитељу нанесена штета, а одатле и туженог осигуравајућег завода, регулисана је правним правилима бившег Закона о јемчењу за штете проузрочене од моторних возила од 9. III 1908. г. По том правном правилу особе које иначе одговарају за штету насталу од погона моторних возила по начелима каузалитета, могу и своје узајамне захтеве за накнаду штете остваривати само по општим начелима грађанског права, по којима је основа за накнаду штете кривња.

Како је првостепени суд, међутим, правилно утврдио да није доказана кривња, из које би произишло оштећење тужитељевог аутомобила употребом другог моторног возила (чему не приговара ни другостепени суд), требало је преначити побијано решење и одлучити као у изреци ове пресуде.⁷

У судској пракси има више одлука у којима судови примењују комбинацију субјективне и објективне одговорности, ову последњу само за случај када се кривица не може доказати, те их није потребно ни наводити.

У вези са проблемом који је предмет овога разматрања, у ствари треба дати одговор на два питања:

— да ли узајамне одштетне захтеве каузално иначе одговорних лица треба као изузетак свести само на судар возила или пак и на друге удесе у међусобним дејствима опасних ствари, те

— да ли просуђивати узајамне односе каузално одговорних лица за накнаду штете комбинацијом примене субјективне и објективне одговорности или искључиво субјективне одговорности.

Разуме се да су од одговора на ова питања према свим изнетим правним становиштима како у теорији тако и у судској пракси, могућа следећа решења:

I. Само у случају судара моторних возила који је проузрокован искључивом кривицом једног имаоника примењују се правна правила о одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица, сваки имаоник одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни до једног, имаоници одговарају подједнако, ако разлози правичности не захтевају што друго;⁸

⁷ Пресуда Врховног суда Хрватске Рев. бр. 105/70—2.

⁸ Ово је дословни текст става 1, 2, 3. члана 149. Нацрта Закона о облигацијама и уговорима.

И Л И

II. Не само за случај када се ради о судару моторних возила, већ кадгод се ради о узајамним одштетним захтевима каузално одговорних лица због међусобног дејства двеју или више опасних ствари (одбачај камена са пута, слетање са пута да би се избегао судар и сл.) кад је штета проузрокована искључивом кривицом једног имаоника, примењују се правила одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица, сваки имаоник одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни до једног, имаоници одговарају подједнако, ако разлози правичности не захтевају што друго.

(По својој правној природи обе наведене алтернативе се заснивају на примени искључиво субјективне одговорности и разликују се само у обиму изузетка, јер према првој то је само судар возила, а према другој то су сви случајеви узајамних дејстава опасне ствари, дакле не само аутомобила).

И Л И

III. У случају судара моторних возила који је проузрокован искључивом кривицом једног имаоника примењују се правила одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица, имаоник одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни до једног, имаоници одговарају сагласно начелу одговорности за опасне ствари, тако да сваки одговара за штету проузроковану другом;

И Л И

IV. Не само за случај кад се ради о судару моторних возила већ кад год се ради о узајамним одштетним захтевима међусобно одговорних лица, због међусобног дејства двеју или више опасних ствари (одбачај камена са пута, слетање са пута да би се избегао судар и слично) кад је штета проузрокована искључиво кривицом једног имаоника примењују се правила о одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица сваки имаоник одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни до једног, имаоници одговарају сагласно начелу одговорности за опасне ствари, па сваки одговара за штету проузроковану другом.

(По својој правној природи ова последња решења се заснивају на комбинацији субјективне и објективне одговорности, међутим, разликују се само у погледу обима изузетка.)

Мада се очекује да ће ово питање бити решено коначно доношењем Закона о облигацијама и уговорима, ипак се мора рећи да је по нашем мишљењу најприхватљивије ово последње решење. Овакав став је прихваћен на подручју Покрајине Војводине уз очекивање да ће разуме се важити само до доношења Закона о облигацијама и уговорима.⁹

Уз поштовање и уважавање свих разлога којима се предлагач Нацрта Закона о облигацијама и уговорима определио за дато решење и уважавање разлога оног дела судске праксе који се опредељује за разумну комбинацију субјективне и објективне одговорности, треба рећи да у првом реду нема никаквог оправдања да се ни у Закону, а нити у судској пракси утврди изузетак било од којих наведених решења када је у питању накнада штете услед узајамних односа опасних ствари, па било да се примењује чисто субјективна одговорност или комбинацијом субјективне и објективне одговорности. То пре свега због тога, што би решење свих тих изузетака: судар возила, неконтактни удеси, одбачени камен и сл., па и међусобна дејства других опасних ствари, не само возила, требало тражити у искључивој примени објективне одговорности уз могућност екскулпације услед кривице оштећеног. У том случају би се сваки међусобни каузални однос двеју опасних ствари просуђивао на тај начин што би, на пример, за случај судара возила свако возило без обзира на кривицу одговорило за штету другом возилу и то у целини. У просуђивању те штете разуме се да би суд водио рачуна о евентуалној подељеној одговорности сваког од њих за штету нанету другом, па бисмо били у ситуацији да је сваки од њих и оштећени и штетник. Оштећени је у односу на штету коју је претрпео од другог возила, а штетник је у односу на штету коју је нанео другом возилу. Свако од њих, по приговору подељене одговорности у својству штетника могао би истицати да је и оштећени крив. У таквом случају сваки дакле од њих, као власник опасне ствари истиче туђу кривицу да би се екскулпирао. Двоструко и узајамно истакнуте две екскулпације доводе до тога да се њихова понашања као оштећеника морају упоређивати искључиво у међусобним кривицама. Како се види, очигледно сама објективна одговорност дозвољава изузетак, међутим не по сили Закона који ће изузетак у мањем или већем обиму утврдити, већ по сили важећег правног правила екскулпације у објективној одговорности, за случај када је власник опасне ствари доказао да је за штету искључиво или делимично крив и сам оштећени.

Дакле, из самих правних правила о објективној одговорности и правних правила која се односе на искључење од те одговорности (кривица самог оштећеног, кривица трећег лица и виша сила) произилази решење и сваког изузетка. Отуда сматрамо да је вероватно било разлога што „Скица за законик о облигацијама и уговорима — облигације и уговори“ професора

⁹ Став са Проширене седнице Врховног суда Војводине од 24. XII 1976.

др Михаила Константиновића и није предвидела судар возила као изузетак у примени правних правила субјективне односно објективне одговорности, јер је и тај изузетак могао бити решен правним правилима о објективној одговорности и правним правилима о искључењу те одговорности.

Утолико пре, будући Закон о облигацијама и уговорима такође не би требало да садржи посебне одредбе о изузетку као што је судар возила и сваки други међусобни и узајамни однос опасних ствари, који има за последицу настанак штете. Јер, ако се изузетак издвоји као посебно правило, онда то значи да он није могао бити решен општим правилом.

Потреба да изузетак постане посебно правило, треба да зависи од тога да ли га опште правило може заправо обухватити, односно од тога да ли нарочити разлози постоје да се он другачије реши. Мислимо, међутим, да не стоји ни једно ни друго. Нарочито не би требало изузетак претварати у такво посебно правило које се уско везује за чињеницу „судар” и промет „возила”. Такав изузетак чим постане посебно правило, одмах намеће и изазива спор о томе шта је то судар возила. Судска пракса га је већ проширила и на бесконтактне удесе (слетање с друма услед заслепљења, настанак штете услед одбаченог камена, удес трећег возила да би се избегао судар са већ судареним возилом итд.). Да ли већ данас, сутра сигурно, стоји потреба да то буде и узајамни однос не само возила, већ и других опасних ствари, нарочито ако се зна да машинизам све више прераста у процес аутоматског дириговања, даљинског управљања погоном. За војвођанско подручје нарочито то може бити, ако две организације удруженог рада нанесу узајамну штету услед дејства неправилне употребе хемијских средстава (хербицида, пестицида, хемијског или технолошког гнојива) или неправилним руковањем система за мелиорацију (одводњавање, наводњавање) и сл. на парцелама које су под засадом или усевом.

Међутим, ако се и брани супротно мишљење да одређени разлози намећу потребу, да се изузетак регулише посебним правилом, онда и он мора обухватити што је могуће више такве или сличне животне ситуације. Не би се могло рећи да он исцрпљује своју суштину код предметног проблема везивањем само за чињеницу и предмет „судар возила”. Због тога је исправнији став, према којем је он свако узајамно дејство свих опасних ствари и околности са повећаном опасности из којих проистиче штета. Судска пракса се, заправо, у том смеру и креће, као што је то већ наведено (и у правном становишту које је заузео и сам Врховни суд Војводине).

Но, ипак се мора рећи да се не види потреба да и тако целовитије постављени и регулисани изузетак треба решавати применом правног правила искључиво субјективне одговорности односно комбинацијом субјективне и објективне одговорности. Јер, правна правила о објективној одговорности, уз правна правила о екскулпацији услед кривине оштећеног или трећег лица, увек га могу решити.

Јован Јерковић, судија Врховног суда Војводине

БРИСОВНА ТУЖБА И ЗАБЕЛЕЖБА СПОРА

Земљишне књиге су специјални облик евиденције о непокретностима (земљиштима и зградама) и правима везаним за непокретности, као и о променама стања код тих непокретности и права. Ова евиденција се манифестује и одржава путем уписа у земљишним књигама, који се углавном врше на основу правних правила бившег Закона о земљишним књигама од 18. V 1930. године (ЗЗК), чије је примењивање дозвољено у смислу чл. 4. Закона о неважности правних прописа донесених пре 6. IV 1941. године и за време непријатељске окупације. Што се тиче уписа у земљишним књигама у погледу непокретности у друштвеној својини ту важе прописи специјалног сада важећег Закона о укњижењу непокретности у друштвеној својини (Сл. лист САПВ бр. 19/72).

Код земљишних књига постоје три врсте уписа: укњижба као дефинитивни упис, предбележба (пренотација) као условни упис и забележба (анотација). Сви ти уписи могу бити позитивни у смислу стицања права или интабулације у ширем смислу, или негативни у смислу брисања права или екстабулације у ширем смислу.

Укњижба је књижни упис који представља безусловно стицање стварног права (интабулација у ужем смислу), па се стога само уписом односно исписом сматра да је такво право коначно стечено, пренето, ограничено или престало. За укњижбу је карактеристично да се може вршити на основу јавних и приватних исправа. Јавна исправа је нпр. судска пресуда, поравнање закључено пред судом, оставинско распоредно решење, решење о додељивању земље по прописима Закона о аграрној реформи и колонизацији и др. За уопштену дефиницију јавне исправе може нам меродавно послужити чл. 219. ЗПП по коме се јавном исправом сматра она исправа коју је у прописаном облику издао државни орган, као и исправа коју је у таквом облику издала самостална установа или организација у пословима јавне службе чије јој је вршење законом поверено. Приватна исправа је нпр. уговор о поклону, уговор о куповини и продаји и др. Потпис издаваоца (преносиоца) на исправи мора бити оверен

код суда или другог овлашћеног органа.¹ Исправа мора садржати поред тачне ознаке земљишта или права у односу на које се врши укњижба и изричити пристанак лица чије се право преноси, ограничава, оптерећује или укида (*clausula intabulandi*). Сва она стварна права која су уписана у земљишним књигама у правилно спроведеном земљишно-књижном поступку по постојећој законској претпоставци сматрају се за правоваљана и егзистентна. Међутим, то је само оборива законска претпоставка, пошто по начелима ЗК права није дозвољено постојање тзв. апстрактних уписа који су ваљани само у смислу формално ЗК права, већ се тражи и постојање одређених материјално-правних услова за оправдање таквог уписа. Стога се може догодити да укњижба буде ваљана у формалном погледу иако нема потребан материјално-правни основ, али и такав упис може под одређеним условима да послужи као формална законска подлога за даље стицање од стране трећих лица на основу начела поуздања у земљишне књиге. С тим у вези треба имати у виду да у нашем ЗК праву није прихваћено начело апсолутне, већ релативне тачности уписа у земљишним књигама. До наступања дејства фикције апсолутне тачности према трећим савесним лицима долази тек по истеку рока за жалбу од 30 дана против земљишно-књижне одлуке и за 60 дана по његовом истеку у коме се мора поднети тужба за оспоравање ваљаности уписа — брисовна тужба, која је и узета за тему овог чланка. У случају да из неког разлога заинтересовано лице није прописно обавештено о укњижби тада фикција апсолутне тачности задобија снагу тек по протеклу рока од три године од тренутка када је укњижба замољена код ЗК суда и у том року застарева право на тужбу против трећих савесних лица за брисање укњижбе. Што се тиче материјално-правних односа оних несавесних лица која су стекла право непосредно услед укњижбе, а који односи постоје непосредно између странака и њихових правних следбеника, исти се имају расправити по општим начелима имовинског и ЗК права.

У извесним случајевима укњижба, иако има адекватан пуноважан материјално-правни основ, нема за дејство ни ону законску претпоставку да је уписом дотично стварно право стечено. Тако за оригинарно стицање друштвене својине на непокретностима није довољно само доношење решења и укњижба истог у земљишне књиге, већ је потребна и фактичка предаја поседа од стране надлежног органа управе. Ако оваква предаја у посед није извршена, а тужбом се код суда тражи предаја у власнички посед позивом на проведеноу укњижбу, иста би се имала одбити обзиром да право својине није остварено. Могу се узети за пример из праксе спорови за предају у посед земљишта припојеног у арондацији до којих долази због чињенице, што је

¹ Према чл. 10. сада важећег Закона о промету непокретности (Сл. гласник СРС бр. 15/74), који се примењује на целој територији СРС, потписи уговорача (преносиоца и прибавиоца) морају бити оверени код суда.

темељем правоснажног решења о арондацији у земљишним књигама извршен пренос у друштвену својину (чл. 74. Закона о комасацији и арондацији — „Сл. лист САПВ” бр. 27/72).

Због могућности неслагања између формалног ЗК стања и стварног (ванкњижног) правног стања правила ЗК права предвиђају посебна правна средства за побијање ЗК одлука, а то су жалба и брисовна тужба. Жалба је дозвољена против свих решења донетих у ЗК стварима у року од 30 дана (начелно мишљење Савезног врховног суда бр. 13/56. од 21. јануара 1956. године објављено у Збирци судских одлука књига I, свеска 1). За разлику од жалбе која је дозвољена против свих противправних ЗК одлука, брисовном тужбом се побијају већ спроведени, али правно неваљани уписи због насталог сукоба између формално ЗК стања и фактичког правног стања, које се манифестује у виду повреде одређеног стварног права заинтересованог лица.

Према изложеном брисовна тужба је тужба стварно правног карактера зависно од одређеног стварног права на које се односи (право својине, право коришћења, право залоге и др.). Она је уједно и тужба *sui generis* с обзиром да је њен захтев увек усмерен на утврђење неваљаности побијаног уписа и успоставу ранијег ЗК стања уписом повређеног ЗК права. Такво побијање уписа може се вршити из одређених формалних или материјално-правних разлога или истовремено из оба разлога, а правоснажност ЗК одлуке није услов за ову врсту тужбе. Ово зато, јер као што је већ напред речено у нашем ЗК праву није прихваћено начело фикције апсолутне, него релативне тачности уписа у земљишним књигама. Од брисовне тужбе треба разликовати и друге врсте ЗК тужби, а то су тзв. исправне тужбе које се могу користити у току поступка за исправљање земљишних књига и њихов је предмет отклањање погрешних првобитних ЗК уписа извршених приликом састављања земљишних књига (параграф 42. и 48. бив. Закона о унутрашњем уређењу, оснивању и исправљању земљишних књига).

На брисовну тужбу је активно легитимисано само оно лице које сматра да је укњижбом повређено у свом ЗК праву (параграф 68. ЗЗК) и у том случају се ради о побијању првобитног формално или материјално-правног неваљаног уписа. Стога за утуживост тужбеног захтева мора да постоји таква повреда ЗК права у моменту подношења тужбе (*actio nata*), јер је за одлуку у оваквој парници меродавно стање какво је било у време покретања парнице. Из овога следи да се брисовном тужбом може оспоравати само укњижба, а не и забележба о којој ће у даљем излагању бити речи. Терет доказивања код ове тужбе своди се на неваљаност исправе на темељу које укњижено оспорено право у корист туженог и лежи на тужиоцу, а не да тужени доказује ваљаност такве исправе.

Уколико тужилац у време покретања парнице није био повређен у свом ЗК праву на пример најчешће због тога, што није био уписан као власник непокретности у питању, онда

нема ни правне могућности да брисовном тужбом успешно поведе парницу у погледу тих непокретности.

Брисовном тужбом се могу побијати и они уписи који су накнадно постали неваљани због доцније наступелих ванкњижних чињеница (параграф 76. ЗЗК) услед којих је укњижено право престало да постоји (на пример: право стварне службености због невршења, одрекнућа и сл.). Међутим, када је укњижба спроведена извршним путем на основу правоснажне судске пресуде, онда чињеница, што је касније дошло до стављања ван снаге те пресуде на основу које је спроведена таква укњижба, не може послужити као основ за брисање, јер таква укњижба од почетка није била неваљана односно неправилна. Стога по правилима имовинског права у таквом случају евентуално може бити места тужби за повраћај ствари из разлога што је отпао законски основ да је и даље држи лице коме је била дата у извршењу одређене обавезе, или пак путем подношења предлога за противизвршење по правилима извршног поступка (пар. 45. бив. ИП).

И поред изложених специфичности тужба за брисање се често идентификује у пракси са власничком тужбом обзиром да су исте стварно правног карактера, па чак и са тужбама које имају за предмет захтев из облигационих односа. Због тога се не би могла сматрати брисовном тужбом она тужба којом се тражи признање права власништва или ништавост уговора у погледу одређених непокретности и успостава ранијег ЗК стања, ако тужилац признаје истинитост исправе на основу које је туженик изводио укњижбу. У таквом случају туженик је укњижбу провео на основу правно-ваљане исправе односно правног посла и услед тога не постоји никаква повреда тужиоачевог ЗК права, нити је таквом укњижбом у корист туженог тангиран било каква тужиоачев ЗК положај.

Примера ради не би било места брисовној тужби у случају када тужилац не оспорава да је уговорна исправа била неспособна за ЗК пренос, већ тврди једино да је фалсификован његов потпис на уговору. У земљишно-књижном поступку суд није дужан да испитује исправност потписа нити фактичко постојање уговора који се има укњижити, већ ако тај уговор као исправан има облик подобан за земљишно-књижну provedбу тада се има провести у земљишним књигама. Странци која сматра да је њено право тиме повређено не припада право да побија саму укњижбу брисовном тужбом, већ у првом реду сам уговор, тј. мора тужити на признање непостојања уговора и у вези с тим захтевом може успоставити и захтев на успоставу ранијег ЗК стања. То се не односи на случај када тужилац тужбом тражи да се утврди ништавост уговора из разлога што га није потписао и неважност укњижбе стечене темељом тог уговора, па би се ова тужба имала сматрати брисовном тужбом. Међутим, постоји у правној теорији, па и у пракси, мишљење којим се изражава дилема да ли се и у таквим случајевима ради о брисовној тужби.

Питање могућности забележбе спора повезано је пре свега са брисовном тужбом, јер забележбу спора може тражити само оно лице које сматра да је одређеним уписом повређено у свом земљишно-књижном праву тј. ако је дозвољено какво књижно право у корист туженог и то заједно са брисовном тужбом или касније. Ова врста забележбе представља упис чињенице да је одређено лице поднело тужбу против титулара одређеног ЗК права уписаног у земљишним књигама ради побијања ваљаности уписа тог права. Њен се ефекат огледа у томе, да пресуда по забележеној тужби има дејство према свим будућим титуларима оспореног права или из њега изведеним правима после уписивања забележбе. У пракси нису ретки случајеви да се захтева и од суда дозвољава забележба спора ради обезбеђења новчаног потраживања или неког неновчаног захтева о коме тече парница. У таквим случајевима пошто се не ради о повреди ЗК права обезбеђење захтева због постојања опасности може се тражити само по правним правилима извршног поступка путем издавања адекватне привремене мере (нпр. забрана отуђења или оптерећења непокретности).

Забележби спора има места и у случају када је покренута парница ради утврђења стицања путем одржаја непокретности и одређених стварних права или парница за брисање једног ЗК права из разлога што га је неупотребом титулар изгубио (параграф 76. и 77. ЗЗК).

Исто тако забележба спора је дозвољена када се у парници тражи утврђење да непокретности уписане као власништво једног брачног друга представљају заједничку имовину у смислу чл. 7. Закона о браку („Сл. лист САПВ”, бр. 2/75). Ова врста забележбе спора није била предвиђена у прописима бив. Закона о земљишним књигама, јер у предратном праву није ни постојао правни институт заједничке имовине стечене радом брачних другова у току трајања брачне заједнице. Због тога нису ретки случајеви у судској пракси, да се у решењу којим се дозвољава забележба спора у оваквим парницама не дају адекватни правни разлози. Због тога ћу детаљније изнети разлоге за став судске праксе о могућности дозволе забележбе спора у парницама ове врсте.

Пре свега мора се поћи од правила да се забележба спора може дозволити само у случају када је то законом предвиђено. Но, тиме се не искључује могућност такве дозволе и у оним случајевима односно правним односима утемељеним на таквом законском основу, који у правном систему за време важења ЗЗК нису уопште постојали, а новонастали правни односи по својим битним карактеристикама указују на њихову подударност са оним случајевима у којима је поменути закон дозвољавао могућност дозволе забележбе спора. Стога се у погледу заједнички стечене имовине радом брачних другова у току брака о могућности дозволе забележбе спора може доћи правном дедукцијом из односа насталих одржајем. Ово зато, јер код одржаја већ постоји одређено стварно право и његов упис у земљишним књи-

гама је само деклараторног, а не конститутивног карактера. Све те карактеристике које се појављују код права стеченог одржајем налазимо и код заједнички стечене имовине по чл. 7. Закона о браку. Наиме, таква имовина се сматра стеченом у моменту њеног прибављања, а брачни другови су тиме као заједнички власници те имовине на њој стекли стварно право. И баш обзиром на овакав карактер те имовине не могу се раздвајати између брачних другова њихова права у том смислу да је један стекао стварно право, а други само облигациони захтев према другом брачном другом у односу на ту имовину. Из овога следи да из саме чињенице што је таква имовина у земљишним књигама уписана на једног брачног друга не може се извести закључак да је услед тога она изгубила карактер заједнички стечене имовине.

Са правно-теоретског становишта, а које је прихваћено и у судској пракси, треба истаћи да се такође може дозволити забележба спора и у случају тужбе универзалног наследника лица које је повређено у свом ЗК праву. Овде се на први поглед поставља као спорно питање да ли је тужилац обзиром на чињеницу да није уписан у земљишним књигама таквом оспореном укњижном уопште повређен у свом ЗК праву, а на које се мора одговорити потврдно. Наиме, ако је његов правни претходник повређен у свом ЗК праву, онда је и он као његов универзални наследник повређен у том праву, јер је као такав по закону ступио у сва његова права у чему се и огледа суштина универзалне сукцесије.

Радивој Степанов

асистент Филозофског факултета у Новом Саду

ПРАВНА ПРИРОДА И ЗНАЧАЈ САМОУПРАВНОГ ПРАВА

Тематика самоуправног права, све до недавно, није изазивала веће и конзистентније интересовање савремене југословенске правне мисли. Чињеница да на ову тему још увек не постоји темељнија научна студија или есејистика, већ и сама по себи представља изазов да се том питању посвети пажња.

Стварни и студијски домаћај самоуправног права је не само теоријско-правног, већ и много више, друштвено-историјског значаја. Због тога је свако проблемско одређење било којег сегмента самоуправног права условљено претходним општим одређењем самоуправног права не само као теоријске и уставне, већ и историјске и реалне друштвено-политичке категорије.

У најширим оквирима у овом раду је постављена следећа основна премиса: самоуправно право је једино позитивно (важеће) право у нашем југословенском социјалистичком друштву. Са једне стране, самоуправно својство — правна природа и карактер нашег социјалистичког права, *au fond* је одређено најпре специфичним карактером југословенске социјалистичке револуције а затим отвореним и истинским друштвено-политичким одређењем нашег друштва за самоуправљање као теорију и праксу (и обратно). Са друге стране, два су стална и неопходна услова важења и егзистенције нашег социјалистичког права као самоуправног права: први, посебан изборни одн. делегатски систем, и други, самоуправно удружени рад у свим структурама и на свим инстанцама нашег социјалистичког друштва.

А. Социјалистичка револуција као услов стварања нове суштине права

Стварање права промењене не само конкретне већ и апстрактне суштине права (промене која води постепеном преласку права у неправу и која темељно трансформише целокупну правну надградњу — као део укупне друштвене надградње) реално је могуће само путем социјалистичке револуције.

Социјалистичку револуцију у ствари квалификује несумњиво стварно и институционално самоодређење пролетаријата.

Самоодређење пролетаријата обухвата и његово право и његову власт, али не као друштвене реалности које ће добити вечну и непроменљиву институционализацију, већ обратно, који ће негирати себе сама и омогућити пролетаријату да кроз и путем самосталног и сопственог самоорганизовања изрази јасну историјску физиономију свог класног егo-а. На плану власти и права самоодређење значи и перманентно тражење и проналажење путева и метода њиховог укидања, али и начина и облика њиховог одумирања. Оригинерна друштвено-политичка и уставно-правна конституција социјалистичког друштва представља стално и неограничено ослобађање простора и откривање модуса за подстицање активитета заинтересоване већине у успостављању и реализацији сопствених облика постојања, сопствене власти и сопственог права.

Полазећи од такве премисе, право у друштву које је своју политичку и економску физиономију означило социјалистичком револуцијом, добија и ствара сасвим посебне карактеристике. Такво „социјалистичко право је истовремено и право и има све основне карактеристике сваког права, а и није право губећи потпуно све те карактеристике и нестајући или се претварајући у слободна друштвена правила”.¹ Због тога социјалистичко право носи квалификатив сталне променљивости у смислу сопственог превазилажења и сопствене негације а тиме (све више) губи особину насилног и „тврдог” права.

Б. Основне карактеристике југословенског социјалистичког права

Југословенско социјалистичко право створено је социјалистичком револуцијом и перманентним даљим освајањем социјалистичких друштвено-економских и правно-политичких облика свог постојања.

Рушећи у својој револуцији експлоататорски систем одн. експлоататорску државу, пролетаријат је рушио и (старо) експлоататорско право па разуме се и њему одговарајући правни систем.²

¹ Лукић др Радомир: Теорија државе и права, стр. 342.

² Систем права дефинисан је у суштини исто у нашој правној теорији. Ево неколико примера:

а) Систем права је „логички сређена, непротивуречна целина многобројних норми, које се све држе међусобно и зависе једна од друге”. Лукић др Радомир: Увод у право, стр. 394.

б) Систем права може се најпростије дефинисати на следећи начин: Систем права јесте укупност правних норми једне државе на одређеном ступњу њеног друштвеног (економског, политичког, културног итд.) развоја, и то посматран у јединству његових основних принципа и у унутрашњој подели на различите правне гране. Борђевић др Јован: Прилог питању система социјалистичког права ФНРЈ, стр. 5.

в) Проф. др Боровије Пупић дефинише систем права као „сређену и непротивуречну целину права једне државе, у којој сваки део има своје одређено место”. Увод у право, стр. 421.

Већ у првим револуционарним декретима војних и политичких органа народне власти, у току 1941—1942. године, успостављају се нове правне норме, ствара се клица будућег југословенског социјалистичког права. У овим првим правним нормама огледа се не само револуционарно укидање старих правних устава и прописа, него и елементи једне нове воље и једног новог права којим револуционарно расположене народне масе регулишу многобројне секторе друштвених односа у сопственом интересу.³ Иако ове норме нису биле ни кодификоване ни систематизоване, ипак садрже поставке и клице нашег новог права (и правног система) које се даље систематски развијају упоредо са развијањем социјалистичке и самоуправне изградње нашег друштва.

Освајање самоуправног аспекта као квалитативно новог *curriculum vitae* укупне организације новог друштва (најпре у сфери политичких, а затим и у сфери економских односа), одразило се и на сферу правних односа.

У својој суштини самоуправљање мора и треба да се схвати и прихвати не само као друштвени и политички већ и правни и креативни, културни и уопште међуљудски однос. У самоуправљању и кроз самоуправљање се манифестују и „преламају“ у аутентичном изразу сви позитивни друштвено-политички, правни и економски односи и њихова промена али и њихова хуманизација. „Самоуправљање је облик процеса хоминизације који је потребан и излаз савременог друштва које може и хоће да превазиђе своју механизацију, своју будућност“.⁴

В. Правна природа и смисао самоуправног права

Самоуправно одређење у развоју нашег друштва логично тражи, поставља и одређује и право према себи. Адекватан одраз само може бити и јесте самоуправно право. Наиме, већ самом социјалистичком револуцијом утврђен је самоуправни квалитет нашем социјалистичком праву. Самоуправност нашег права има према томе свој основ још (или већ) у самој социјалистичкој

³ Свијест о значају права и правног уобличавања друштвених и економских односа била је присутна и у водећем дијелу наше револуције и ослободилачког рата, а нарочито у крилу авангарде — Комунистичке партије. Прије свега било је јасно да рушећи буржоаску државу и успостављајући темеље народне социјалистичке државе треба елиминисати све буржоаске институције и укинути буржоаско право. Такво сазнање и оријентацију најбоље илуструје чињеница да са првим органима власти — народноослободилачким одборима настају и први револуционарни прописи. (Почев од Фочанских прописа, Одлука другог засиједања АВНОЈ-а итд.) То су први елементи једне нове државне уставности и законодавства. Стварају се правни основи једне нове државе која треба да угуши отпоре експлоататорских класа... и омогући радничкој класи као и другим експлоатисаним класама да успоставе сопствену друштвену моћ. Тиме је једно ново друштвено стање добијало и свој правни статус. Вељић др Анђелко: Самоуправно право — нови вид права у јединственом правном систему, стр. 3.

⁴ Борбевић др Јован: Идеје и институције, стр. 241.

револуцији. Оно због тога није ни млађе а ни старије од социјалистичког и самоуправног организовања нашег друштва; оно је његова „потврда“ од самог настанка, његов аутентични израз од самог почетка социјалистичке револуције заправо. Истина, садашње самоуправно право иако све више губи типично класични и државни карактер у крајњој инстанци је још увек претежно право. У опредељењу теоријском пре свега, за класично и државно или савремено и самоуправно право, чини се прихватљивије и ближе оно прво. Класично и државно право може да изгледа и „нешто више“. С једне стране, класично право и правни систем је то у свему где се тражи завршно обличје, један облик и дата ограничења. С друге стране, класично право и правни систем је и задовољење на једном ограниченом становишту и једном заустављеном степену развоја друштвених односа. Међутим, модерно, самоуправно право и правни систем путем позване мисли и праксе осваја кроз стално упознавање и научну спознају никад довршених друштвених облика и садржаја.

Самоуправно право није се зачело и не развија се као конкурентско и више или мање равноправно државном праву; оно је настало и развија се као процес интерне и екстерне друштвене и политичке трансформације и отварања нашег социјалистичког друштва самоуправљању, условљено у крајњој инстанци увек темпом и квалитетом трансформације основног производног односа. Овим процесом захваћен је наш правни поредак од самог врха до основе, односно од основе до врха.

Дуализам између државног и самоуправног права нема свог основа ни према томе да ли се креира право или правна норма у „приземној“ (основној организацији удруженог рада) или „висинској“ (скупштини) инстанци, на „нижем“ — друштвеном или „вишем“ — државном нивоу.

Наиме, у самој суштини нашег претставничког односно делегатског система је да оно полази од таквог положаја човека да може слободно, неподељено, аутентично, интимно и непосредно своје опредељење и мишљење интегрисати у друштву, у сам својну политичку и правну сферу, вршећи једно право и једну власт путем и „преко“ свог својеврсног alter-ego-a (као сопственог заменика или сопственог изасланика). Суштина делегатског принципа и „система је да свака одлука мора да изражава право на самоуправљање и да садржи основне потребе и заједничке интересе и стваралаштво радних људи у области нормирања прописа.“⁵

Правна природа самоуправног права јесте у превазилажењу класичног и државног права у формалном и суштинском смислу путем утврђења у политичком, правном и у удруженом раду једнаког важења свих људи у друштвеној заједници (још увек организованој као држава).

И пошто самоуправно право у свом крајњем ефекту значи негацију права неправом, државне и класичне регулативе дру-

⁵ Алагић Неџмудин: Самоуправни карактер републичког законодавства, стр. 9.

штвенoм регулативoм, то се до њега у том квалитету неправa не може доћи одмах и наједанпут, уставном посланицом или политичком прокламацијом. Самоуправно право у свом регулативном изразу нужно се испољава кроз самоуправну норму.

Норма самоуправног права је интегрални део садашње правне и друштвене социјалистичке самоуправне праксе у чијој је логици да изрази оно што јесте и оно што „мора да буде” са оним што треба да буде и оним за чиме се тежи. Смисао самоуправне норме почиње и наставља да се изражава у томе да појединац, колектив и друштво „све више аутономно организује свој живот и рад — да путем ње обезбеди функционисање организационих облика самоуправног друштва, у складу с достигнућим степеном развоја производних снага и степеном владања законитостима кретања и развоја друштва”.⁶

У том контексту посматрани, самоуправни споразуми и друштвени договори су облик преображаја па и превазилажења закона и прописа. Самоуправни споразуми и друштвени договори су самоуправне норме којима радници и други радни људи самоуправно уређују међусобне односе, усклађују интересе и уређују односе од ширег друштвеног значаја. Ове норме имају „аутономну” и ауторитативну сферу која није насилно уграђена у структуру државног права као јединог права или права поред самоуправног права, већ се логично садрже и еманирају и у самом карактеру самоуправног права јединог права у нашем друштву.

Према томе, ни самоуправно право а ни самоуправна норма нису пуко надахнуће или тренутна инспирација, већ сасвим разумљив исход (о)кретања социјалистичког друштва самом себи, ослобођењем и сталним ослобађањем дубоких и наслеђених отуђености. Оно је капитални историјски ход у подруштвљавању права.

Г. Карактер и ефикасност самоуправног права

Радни људи и грађани у нашем југословенском праву постају и јесу прави ствараоци самоуправног права. Они самостално и слободно креирају регуле за уређивање међусобних односа у удруженом раду. Тај поступак самосталног и слободног уређивања односа из облика удруженог рада и свих облика друштвене активности одвија се и у хоризонталном и у вертикалном правцу, у свим инстанцама и у свим сферама друштвеног и правног живота. Самоуправно право се због тога јавља као негација класног права али (још увек) као нужна друштвена појава која је и даље присутна и на коју се мора рачунати.

Самоуправно право се јавља код нас ипак као објективна нужност, али са битно другачијом одликом од класичног државног права. Оно организовано и свесно у највишем степену губи класни карактер.

⁶ Пушић др Боривоје: Смисао и функција самоуправне норме, стр. 1.

Напоследку, самоуправно право иако има организовану санкцију друштвеног карактера која јој обезбеђује поштовање, у својој суштини изискује квалитативно нову потпору својој ефикасности. Самоуправно право управљено је више но сва претходна „формациска“ права, својом природом и карактером на свест и вољу појединца и друштва у целини.

Тек када свест „овлада“ правом, кад га инспирише и креира, поима или одбије у име опште и заједничке самоуправне етике и правичности, тада се степен ефикасности самоуправног права асимптотски приближио „апсолутној“ ефикасности. „У нашим условима, условима социјалистичког самоуправног друштва, у којима сваки грађанин треба да постане активни и одлучујући чиналац у одлучивању о државним и друштвеним пословима, ово постаје посебно актуелно.”

⁷ Види исто, стр. 20.

ИЗ СУДСТВА

ЗАКЉУЧЦИ, МИШЉЕЊА И СТАВОВИ ГРАБАНСКОГ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ СУДА ВОЈВОДИНЕ

Мишљење Врховног суда Војводине о начину деобе заједничке имовине стечене радом за време брачне заједнице (допуњено и измењено на седници Грабанског одељења одржаној дана 17. фебруара 1977. године).

Решавајући спорове који се тичу деобе заједничке имовине стечене радом за време трајања брачне заједнице, Грабанско одељење Врховног суда Војводине дошло је до неких устаљених мишљења. У уверењу да она могу бити корисна за нижестепене судове, прикупљена су, систематизирана и уопштено изнета у овој

Информацији

1. Имовина коју су супрузи стекли радом у току брака јесте њихова заједничка имовина — члан 7. Закона о браку („Сл. л. САПВ”, број 1/75).

Имовину чине: актива и пасива. Нису то, дакле поједине ствари, потраживања, дугови. Већ — збир свега тога.

Са имовином која је стечена радом за време брачне заједнице изједначаје се имовина стечена радом у конкубинату који је претходио закључењу брака.

Заједничка имовина није исто што и сувласничка имовина. Кад је реч о сувласничкој имовини, онда се зна колика квота од ње припада једном колико другом титулару права. А кад се ради о заједничкој имовини, титулари права су

обадва брачна друга на целој имовини. Из таквог карактера заједничке имовине произилазе значајне последице. Тако на пример: заједничка имовина се у земљишну књигу уписује на обадва брачна друга са неопредељеним деловима; својим уделом у неподељеној заједничкој имовини брачни друг не може пуноважно располагати нити га може оптеретити правним послом међу живима.

2. До деобе заједничке имовине долази, по правилу, после престанка брачне заједнице, после престанка заједничког живљења брачних другова.

До деобе заједничке имовине може доћи и за време заједничког живљења брачних другова.

3. Ако су испуњени услови за деобу заједничке имовине, а брачни другови не могу да се споразумеју како имовину да поделе, онда свој захтев могу остварити у парници пред судом опште надлежности.

Парнице ради деобе заједничке имовине се сматрају „тешким”, јер су, по правилу оптерећене сложеним чињеничним питањима. Ако се, међутим, примени правилан метод и техника руковођења парницом и без неког изузетног напора се може доћи до ваљаног резултата. Одредбе члана 82, 237, 244, 270, 287. и став 2. члана 300. Закона о парничном поступку су само неки инструменти који суду, односно председнику већа стоје на располагању у руковођењу и усмеравању главне расправе ка жељеном циљу.

4. У парници ради деобе заједничке имовине треба разликовати ове фазе:

— утврђивање имовинске масе која чини заједничку имовину;

— опредељивање (одређивање, утврђивање) сувласничке квоте

брачних другова у заједничкој имовини;

— деоба сувласничке имовине.

5. У првој фази треба најпре утврдити укупну имовинску масу која постоји у часу престанка брачне заједнице.

Затим треба утврдити шта од те имовине представља посебну имовину брачних другова, која треба да се издвоји из укупне имовинске масе. Сва она имовина која престаје након издвајања посебне имовине представља заједничку имовину.

Посебну имовину сачињава све оно што су брачни другови имали у време заснивања брачне заједнице, и оно што су стекли за време брачне заједнице на други начин а не радом (наслеђе, поклон).

Од укупне имовинске масе која постоји у часу раскида брачне заједнице може се одбити само она посебна имовина брачних другова која у то време још постоји било у природи било по реалној супституцији односно суброгацији (новцем од продаје једне ствари набављена друга ствар).

У случају спора предпоставља се да поједина ствар улази у заједничку имовину, а брачни друг који тврди да је та ствар његова посебна имовина треба то и да докаже.

Јасно је да нема заједничке имовине ако у време престанка брачне заједнице постоји само посебна имовина брачних другова. Тада нема шта ни да се дели.

6. Следећи задатак суда је да утврди колико је брачни друг радом допринео настајању заједничке имовине, или другачије речено, треба утврдити радни удео, радни допринос сваког брачног друга. То по правилу, није посао који се може систематички тачно обавити. Јер, осим чинилаца који се могу бројати, мерити, има и таквих који нису мерљиви а ипак имају битни значај. И сам закон упућује на то да се у тој активности поведе рачуна о свим околностима. Дакле, не само о заради сваког брачног друга, већ и о помоћи једног брачног друга другом, о његовом вођењу домаћих послова, старању и одржавању имовине и о сваком другом облику рада и сарадње у управљању, одржавању и увећању заједничке имовине.

Судови треба да посебан значај придају труду око подизања и васпитавања деце, неговању болесних и помагању остарелих чланова породице.

Удео сваког брачног друга се утврђује разломком који показује колики део од укупне заједничке имовине припада једном, колики другом брачном другу. Тај сразмер мора бити исти за целокупну заједничку имовину. Сасвим је погрешно и противно закону утврђивање различитог сразмера на појединим стварима. Зато што предмет деобе нису ствари већ имовина.

7. Може се поставити питање, како ће суд утврдити удео брачних другова у целокупној заједничкој имовини ако тужилац захтева да се утврди колики је удео у стицању само једне ствари.

Укупна заједничка имовина је оно што је пред суд ради деобе изнето. У животу најчешће тако и бива. Брачни другови споразумно поделе један део заједничке имовине, а за преосталу траже интервенцију суда.

8. Приликом утврђивања удела у заједничкој имовини, неки судови се изрично позивају на одредбу члана 212. Закона о парничном поступку. При томе се занемарују чињенице да је та законска одредаба изузетак и да је као такву треба примењивати само на случајеве за које је и донета.

Ипак, удео у стицању заједничке имовине треба утврдити по слободној оцени с обзиром на све околности случаја. И за утврђивање на такав начин изнети разлоге. При том ваља имати на уму да се ради о слободној оцени само у том смислу да се нешто утврђује најприближније стварном стању, кад се већ то стање не може изразити сасвим прецизним мерилима.

Као што се види, у суштини се примењује идеја на којој почиња и одредаба члана 212. ЗПП.

9. Ако је тужбом тражено само утврђење дела у заједничкој имовини, тада је задатак суда, који произилази из имовинског и брачног права решен.

10. Ако се међутим, тужбом тражи и деоба, сувласничке ствари се деле овако:

— Оранице, ливаде и друге земљишне површине се деле груписањем или геометријски;

— стамбене зграде ако нису делљиве, а нема ни услова да се претворе у „етажне“ делове, деле се продајом на дражби и поделом постигнуте цене;

— замењиве покретне ствари се деле по броју, врсти или мери;

— незамењиве покретне ствари се деле продајом на дражби и поделом постигнуте цене.

11. Оно што један брачни друг дугује маси заједничке имовине, уграђује се приликом деобе у његов део. На пример, оно што је исплатио на име алиментације свог детета из ранијег брака један брачни друг, прирачунаће се заједничкој имовини, а потом и уделу брачног другог о чијем се дугу и ради.

Ствари, састојци заједничке имовине, које су потребне за обављање заната или друге делатности, приликом деобе ће се првенствено унети у део оног брачног другог који се њима служи — ако он то захтева.

На захтев брачног другог издвојити ће се из масе заједничке имовине и предати му, поврх његовог дела, оне ствари које служе искључиво за његову личну употребу, ако не представљају несразмерно велику вредност у упоређењу са целокупном заједничком имовином. Неће се, на пример издвајати „чинчила“ бунда, дијамантска огрлица, ако је вредност масе укупне заједничке имовине скромна.

Издвојени састојак имовине се и не сматра заједничком имовином, већ је то ствар која спада у посебну имовину оног брачног другог у чију је корист издвојена.

12. Како треба поступити ако у време деобе заједничке имовине постоји још неотплаћени кредит?

Да би се избегле могуће компликације, боље се одредити за солуцију према којој кредит и даље има да отплаћује онај брачни друг који је носилац кредита с тим да има право на регрес од брачног другог до висине износа који је овом утврђен. Брачни друг, који је носилац кредита, неће доћи у несигурну ситуацију, јер има могућности да се, по општим правилима извршеног поступка обезбеди за наплату онога што буде платио уместо другог брачног другог.

13. Када је за време заједничког брачног живота подигнута зграда на грађевинском земљишту које је по-

себна имовина једног брачног другог, онда онај други има на зграду стварно право (сувласништво) сразмерно свом доприносу радом.

У оваквом случају претходно треба издвојити квоту која одговара посебној имовини па онда преостали део узети као заједничку имовину и с њом поступати као што се поступа и у другим случајевима.

14. Ако су брачни другови инвестирали у зграду која је посебна имовина једног од њих, онда се заједничком имовином сматра само она квота која одговара радном доприносу оба два брачна друга.

Захтев код адаптација или доградње је по правилу стварно-правни. Изузетно, када је у питању адаптација мање вредности, може се удео тражити у новцу.

15. Решење из тачке 13. и 14. одговарају и ситуацији кад брачни другови зграду подигну на грађевинском земљишту родитеља једног или другог, односно кад инвестирају у зграду родитеља.

16. Ако су брачни другови живели у заједници са родитељима којег од њих, па радили с њима на њиховом имању и тако стицали, онда се у парници ради деобе заједничке имовине морају тужити сва она лица која су својим радом стицању допринели. Тужени су у оваквој парници не само јединствени (члан 189. ЗПП) већ и нужни супарничари.

17. Помоћ сродника или пријатеља једног брачног другог у изградњи зграде у облику бесплатног личног рада (моба) сматрају се учињеном у корист оба два брачна друга подједнако.

18. Принос са земљишта, остварен радом, заједничка је имовина.

Ако земљиште није заједничка имовина, већ је власништво једног брачног другог (посебна имовина), онда ваља изприноса претходно издвојити ренту која припада власнику земљишта као његова посебна имовина.

Висина ренте се утврђује слободном оценом. При томе се узима у обзир износ закупнине који се у време пресуђења могао постићи у постојећим условима производње и промета.

19. Посебна имовина је стока која се затекне у време заснивања заједничког брачног живота а постоји у време кад се захтева деоба зајед-

ничке имовине. Исти је случај и кад је нека стока продата али је баш за примљену цену купљена друга (реална супституција).

Сва друга стока је, међутим, заједничка имовина. То зато што је она или набављена заједничким новцем, или су оба два брачна друга учествовала у њеном одгајању.

Код прилода од затечене стокe узима се у обзир власништво основног запата (слично код тачке 18.).

20. Одредбе закона којима се режим заједничке имовине уређује су *jus cogens*. Отуда ништавост уговора о одрицању од права на заједничку имовину унапред, тј. пре него што је стечена.

Својим уделом у неподељеној заједничкој имовини брачни друг правним послом међу живима не може пуноважно ни располагати нити га може оптеретити.

21. Правилано постављеним тужбеним захтевом се од суда тражи УТВРЂЕЊЕ:

а) шта је заједничка имовина (ствари, права, дугови);

б) колики је радни удео у стицању једног, колики другог брачног друга.

Ако суд усвоји овако постављени тужбени захтев, онда ће брачни другови постати сувласници на опредељеним деловима.

22. Са тужбом ради утврђења шта све спада у заједничку имовину и радног удела у стицању те имовине, чиме се дотадашња заједничка имовина претвара у сувласничку у аликвотном делу који је суд утврдио, може се спојити и захтев ради деобе сувласничке имовине (што не треба мешати са деобом заједничке имовине), иначе, захтев за деобу може се остварити у посебном ванпарничном поступку.

Парнични суд не може ускратити расправљање и одлучивање и о том захтеву (став 2. члана 2. Закона о парничном поступку) када се исти стави у парницу за утврђивање заједничке имовине и сувласничких делова.

23. Захтев ради деобе (види тачку 12.) мора бити конкретан.

Ако странка захтев ради деобе није поставила правилно, тј. ако га је редиговала тако да се њим не може постићи сврха, суд је дужан да јој помогне, па и онда кад има стручног пуномоћника (адвоката).

Та судска помоћ треба да се састоји у предочавању и препоручивању таквих варијанти које у датом случају објективно одговарају интересима и једне и друге странке.

У пракси се често налазе неправилно постављени тужбени захтеви, нарочито у оном делу којим се тражи подела ствари.

Тако неправилан је захтев ради предаје идеалног дела у супосед или исплате вредности тог дела. Ако, туженик, међутим, пристане на то да исплати тужиоцев удео, суд то не може спречити, јер је такво располагање дозвољено.

Такође није правилано постављен тужбени захтев ради признања сувласништва и предаје у супосед ствари чија је вредност на пример 35.000 динара (алтернативно) или ради исплате тужиоцу износа, који одговара његовом сувласничком у делу. И овде вреди, наравно, констатација да брачни другови својим уделима могу слободно располагати.

Изузетно, када су у питању генеричке замењиве ствари (пољопривредни производи, ситна стока, живина, ситни кухињски инвентар) или када су у питању ствари које не постоје јер су у међувремену отуђене, потрошене или уништене, може се тражити предаја одговарајуће количине ствари истог рода или алтернативна исплата противвредности.

Поравнање брачних другова је могуће и дозвољено.

24. Питање начина деобе имовине која је постала сувласничка, када се та деоба остварује у парници за утврђење заједничке имовине и удела брачних другова може бити спorno између њих. У том случају о начину деобе одлучује суд водећи рачуна о правним правилима за раскидање (развргнуће) заједнице.

25. Када је већ постављен захтев ради деобе сувласничке имовине, а странке се не сагласе о начину деобе, суд је ипак дужан да донесе одлуку (види тачку 25. и 26.).

У томе га могу спречити само странке тако да тужилац од тога захтева одустане (у том делу повуче тужбу) а туженик се томе не противи (став 1. in fine члана 181.ЗПП).

26. Ако тужилац захтева да му се поједина ствар, чији је идеални сувласник, преда у супосед, суд је дужан да му објасни да захтева деобу

ствари или утврђење начина коришћења. Наиме, идеално сусупседовање ствари нема практичног значаја, а пресуда о предаји у сусупсед често не решава проблем. Овако се обично поступа у случајевима када је у поседу целокупне имовине тужени брачни друг. Од захтева за предају ствари у сусупсед далеко је ефикасније већ током парнице интервенисати привременим наредбама ради обезбеђења неновчаних захтева (правила пар. 332, 333. и др. ИП-а).

Настојања судова треба да буду усмерена у том правцу да се ове привремене наредбе уведу као усталени инструменат обезбеђења против узурпације заједничке имовине од стране једног брачног друга.

Због тога је суд дужан да у сваком случају када у парници оцени да је у питању узурпација коришћења и управљања целом имовином од стране једног брачног друга да упуту угроженог брачног друга на коришћење напред наведеног правног средства (члан 10. ЗПП).

27. У парницама у којима се поставља и захтев ради деобе сувласничке имовине, односно захтев ради предаје ствари у (идеални) сусупсед, суд је дужан у оној мери да се користи овлашћењима која му дају одредбе става 1. in fine члана 82, члана 98, 174, 270. става 2. члана 276, 267. и става 2. члана 300. ЗПП.

Алтернативан захтев на исплату протувредности појединих ствари из заједничке имовине нема основа у материјалном праву.

Исто тако, нема ослоња у материјалном праву ни захтев за предају у сусупсед ствари које не постоје (отуђене, уништене) као ни ствари одређених по роду или броју (генеричких ствари).

Код ствари које не постоје, може се тражити новчана протувредност сувласничког дела а код генеричких, количина која одговара сувласничком делу.

Захтев за деобу може поставити и сам тужени. Тај захтев не мора бити у форми противтужбе.

28. У поступку расправљања заоставштине може доћи до спора о томе улази ли непокретна имовина оставиоца у његову заоставштину у целости или пак један њен део припада преживелом брачном другом (односно његовим наследницима)

као квота заједничке имовине — тачка 1. члана 212. Закона о наслеђивању. У таквом случају се расправљање заоставштине прекида и странка слабија у праву упућује на парницу у којој треба да се донесе одлука о насталом спору. Ако је на парницу упућена странка преживели брачни друг, односно његови наследници, тужбом се мора захтевати — поред утврђења из тачке 24. и обавезивање тужених наследника на трпљење: да се тужилац упише у земљишну књигу као сувласник на утврђени аликвотни део непокретности.

29. У парници ради деобе заједничке имовине дозвољене су мере обезбеђења.

То могу бити све оне мере које по правилима извршног поступка суд може дозволити према сврси коју у сваком поједином случају треба постићи, када је у питању обезбеђење неновчаних захтева (пар. 333. ИП-а) или новчаних тражбина (пар. 331. ИП-а), што је у ствари већ речено и објашњено под тачком 26.

У којој процесној форми може купац ствари остваривати своје материјално правне захтеве према продајцу због мане ствари у парници за исплату куповне цене?

Запажена је појава да судови у парницама за исплату куповне цене не уважавају одбрану туженог да је ствар имала физичких недостатака и да због тога купац нема права на пуну цену, или да је дужан да отклони недостатак и слично. При томе, судови се позивају на став да купац ствари може такве своје приговоре и захтеве остваривати посебном тужбом или пак противтужбом.

Поред тога, неколико судова је тражило од Одељења судске праксе Врховног суда Војводине упутство како да се поступа у оваквим случајевима.

По изнетом питању Грађанско одељење Врховног суда Војводине заузело је правно схватање број 2/71. од 10. 6. 1971. године које гласи:

„Приговор садржан у правном правилу из параграфа 933. ОГЗ има

карактер противтужбеног захтева који се може поставити и о коме суд има одлучити у текућој парници. Ако туженик сам није у стању да формулише свој противтужбени захтев, суд је дужан да му у томе помогне”.

„Ако је прибавилац ствари у законском року саопштио продавцу да ствар коју му је предао има таквих недостатака због којих се може тражити раскид уговора и повраћај у пребашње стање, али ипак буде тужен ради извршења уговора, он своје право на раскид уговора и повраћај у пребашње стање може остваривати у тој парници.”

Термин „приговор” садржан у правном правилу из параграфа 933. ОГЗ нема карактер процесно правног приговора. Он у суштини прибавноцу даје материјално правно овацштење за тражење промене до садашњег правног стања. А за постизање те сврхе није погодан процесно правни приговор већ је нужно користити се другим процесно правним инструментом противтужбом.

У противном случају, тј. ако би се термин „приговор” схватио као процесно правни инструмент, у текућој парници правни однос странака не би могао бити потпуно решен: у њој би се могао одбити само тужбени захтев. За раскид уговора и повраћај у пребашње стање потребна би била још једна парница. Усвајање оваквог схватања очигледно не би било у складу са начелом економичности и настојања судова да се нарушени правни односи што пре ауторитативно уреде”.

Према томе, ако се купац ствари у парници за исплату остатака куповне цене брани наводима да ствар, због недостатака, и не вреди више од износа који је платио, и тражи да се тужба одбије, таква одбрана представља материјално правни захтев за смањење цене због мане ствари, а процесна форма у

којој се тај захтев остварује је приговор.

У таквој ситуацији суд само одлучује о тужбеном захтеву а у зависности од основаности приговора, тужбени захтев усваја или одбија (у целини или делимично).

Уколико пак, тужени у одбрани од тужбе за испуњење уговора позивом на благовремено стављени приговор због мане ствари, изнесе захтев за раскид уговора и реституцију, или за испуњење уговора (отклањање недостатака или предаја друге ствари) таква материјално правни захтев који припада купцу ствари са маном, који је благовремено ставио приговор може се остваривати само противтужбом. Суд је полазећи од члана 10. ЗПП-а дужан да о томе поучи странку и да јој помогне да свој противтужбени захтев формулише. Међутим, и када странка не формулише противтужбу али стави одређени захтев за раскид уговора и реституцију, или за испуњење уговора отклањањем недостатака, или предајом друге ствари, суд не може одбити да о том захтеву решава само зато што га странка није формално назвала и формулисала као противтужбу. Напротив, суд ће полазећи од начела и система парничног поступка, такав приговор и захтев третирати као противтужбу и о њој у диспозитиву пресуде одлучити.

Разуме се да основаност приговора, односно противтужбе због физичких недостатака ствари у оваквим парницама, зависи и од тога да ли су одржани рокови за приговоре због физичких недостатака ствари.

За сада док се не донесе нови закон о облигацијама који је у припреми, важе као правна правила, рокови из треће Новеле параграфа 933. ОГЗ, који су по својој природи преклузивни рокови. (За некретне 3 године; за покретне ствари 6 месеци и код мана на стоци 6 недеља. Рок се рачуна од предаје ствари).

Члан 81. КЗ

Погрешно је правно резонување првостепеног суда да застара кривичног гоњења почиње тећи од подношења оптужнице. По члану 81. КЗ застаривање кривичног гоњења почиње од дана када је кривично дело учињено и прекида се сваком радњом надлежног државног органа која се предузима ради гоњења учиниоца због учињеног кривичног дела, а са сваким прекидом застаривање почиње поново да тече.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гзз. 26/74. од 25. 2. 1974).

Члан 235. КЗ

Приликом утврђивања чињеница релевантних за постојање кривичног дела пореске утаје из члана 235. КЗ, као издаци за исплату радне снаге се према члану 48. став 1. тачка 2. Закона о порезима грађана у САП Војводини могу утврдити трошкови нужни за остваривање укупног прихода од самосталног вршења занатских и других делатности који се одбијају од укупног прихода, само уколико су радници пријављени и до висине личног дохотка на који су пријављени СИЗ-у за социјално осигурање.

(Решење Врховног суда Војводине, Кж. 955/76. од 10. 12. 1976).

Члан 250. став 1. тачка 3. КЗ

Одузимање новца из џепа сакоа општененог, док је овај пијан и ошамућен од пада седео на клупи, не представља изразито дрзак начин, јер овако одузимање новца на начин како је то учинио оптужени не прелази оквире оне обичне дрзости која је неопходна за извршење обичног дела крађе или обичне џепне крађе, стога у таквим радњама оптуженог се не стичу елементи кривичног дела тешке крађе из члана 250. став 1. тачка 3. КЗ.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Кж. 394/74. од 16. 4. 1974).

Члан 314а КЗ

У радњама пословође, који је користећи могућност располагања новчаним средствима продавнице купно робу којом продавница није књиговодствено задужена нити је спроведена кроз документацију и продавао је у истој, по већој цени, не би стајао стицај кривичних дела проневере из члана 322. и недозвољене трговине из члана 226. КЗ већ уколико је циљ овог деловања било прибављање имовинске користи себи или другом, стајало би кривично дело злоупотребе службеног положаја или овлашћења из користомљубља из члана 314а КЗ.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Кж. 757/76. од 11. 1. 1976).

Члан 372. ЗКП

Не може се сматрати новим доказом подобним за понављање кривичног поступка налаз и мишљење вештака за саобраћај, који се записива на проучавању списка, без дела записника о увиђају, фото-снимка са скицом лица места и пре суде, а који није учествовао у радије окончаном кривичном поступку.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Кж. 1162/75. од 28. октобра 1975).

ЗАКЉУЧЦИ СА ПРОШИРЕНЕ СЕДНИЦЕ ГРАБАНСКОГ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ СУДА ВОЈВОДИНЕ ОДРЖАНЕ 24. XII 1976.

I. Питање накнаде штете за случај када је настала сударом аутомобила одбаченим каменом у међусобном претицању или сусрету аутомобила и сличним приликама.

У случају судара моторних возила примењују се правила о одговорности по основу кривиче.

Са „сударом“ у смислу предњег става изједначено је међусобно дејство два возила у покрету и када није дошло до физичког додира једног возила са одвојеним делом другог возила, испалим товаром или неким предметом стављеним у покрет дејством другог моторног во-

зила у покрету (одбачени камен испод точка и сл.).

Ако постоји обострана кривица сваки имаалац одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни до једног, имаоци одговарају сагласно начелима одговорности за опасне ствари.

Другостепени суд приликом решавања жалбе неће узети у обзир допуну жалбе када је поднета по протеку рока који је одредио суд, у смислу става 3. члана 340. ЗПП-а.

Првостепени суд је делимично усвојио захтев за накнаду штете.

Против ове пресуде је тужитељица изјавила жалбу са свих разлога наведених у члану 342. став 1. тачка 3. ЗПП и предложила да се одбијајући део исте, осим у погледу накнаде имовинске штете, преначи, те да се њеном тужбеном захтеву у целисти да места, с тим да јој се досуде сви трошкови које је у свом трошковнику означила.

Жалбу тужитељица није образложила, па је решењем првостепеног суда од 20. фебруара 1975. године позвана да допуни своју жалбу. Том решењу суда је међутим удовољила али не у датом року од три дана, већ 9. маја 1975. године.

Имајући у виду ове околности у смислу члана 340. став 3. и члана 353. став 2. ЗПП овај жалбени суд накнадно поднешено образложење жалбе није узео у разматрање, јер је оно поднешено после рока одређеног од стране првостепеног суда, па је првостепену пресуду испитивао само у погледу битних повреда одредаба парничног поступка из члана 343. став 2. ЗПП и правилне примене материјалног права, те је нашао да је жалба тужитељице неоснована.

(Пресуда Врховног суда Војводине бр. Гж. 990/75. од 30. октобра 1975).

Није се дужно подвргавати тежој операцији са озбиљнијим ризиком оштећено лице које је делатношћу

штетника претрпело телесно оштећење.

Међутим, ако хируршка интервенција представља само саставни део лечења и извесно је да би се тиме телесно оштећење знатно смањило а да сама интервенција не представља озбиљан ризик за оштећено лице, тада је оно дужно подврћи се таквој интервенцији како би се штета смањила.

Првостепени суд је између осталог, само делимично усвојио тужбени захтев за накнаду штете због телесног оштећења насталог услед повреде десне шаке.

По жалби обе странке. Врховни суд Војводине је у овом делу у потпуности прихватио утврђено чињенично стање по којем је тужиоцу телесно оштећење због повреде десне шаке на раду износило 30%. Међутим, правилно је по мишљењу жалбеног суда утврђено и то да би тужилац овај проценат телесног оштећења могао смањити само на 9% трансплатацијом тетиве на палцу десне шаке. Како ова интервенција према изјави вештака не представља ризик за тужиоца и извесно отклања штетне последице повреде у знатној мери, то и по становишту жалбеног суда, постоји обавеза оштећеног да се овој медицинској интервенцији подвргне како би се на тај начин умањила штета. Према томе, првостепени суд је одмеравајући тужиоцу примерену накнаду за телесно оштећење правилно ценио изнете околности и накнаду одмерио, између осталог, и према телесном оштећењу од 9% а не од 30% — колико оно износи без трансплатације тетиве.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гж. 201/76. од 19. 2. 1976).

За штету коју причини заштићена дивљач одговара организација која газдује ловиштем без обзира да ли је штета настала за време сезоне лова или за време ловостаја.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев којим је тражена накнада штете настале на тај начин што је тужиоцевим колима, док је прола-

зио ловиштем туженог, налетели фазан разбио заштитно стакло.

Другостепени суд је ову пресуду потврдио.

Одлучујући по подигнутом захтеву за заштиту законитости, Врховни суд Војводине је обе нижестепене пресуде укинуо и предмет вратио првостепеном суду на поновно решавање. При томе је наведено да се правилно указује у захтеву за заштиту законитости на разлику између заштићене дивљачи и ретке и проређене врсте дивљачи као и ловостаја и трајне, односно привремене забране лова и значаја те разлике у погледу одговорности за штету. Та разлика несумњиво постоји у смислу члана 12. Закона о ловству („Сл. лист САПВ”, број 22/71). Што се пак тиче одговорности она је регулисана тако што за заштићену дивљач одговара организација која газдује ловиштем без обзира на време настанка штета (дакле како за време сезоне лова, тако и за време ловостаја — члан 98. став 1.) док за ретку и проређену врсту дивљачи (члан 12. тачка 2. Закона о ловству) за време забране одговара Покрајина односно општина (члан 58. став 3. Закона о ловству).

Полазећи од погрешног правног става да ловна организација не одговара ни за штету од заштићене дивљачи за време ловостаја, првостепени суд није утврдио све потребне чињенице, а другостепени суд није овај недостатак отклонио, па је због тога ваљало обе пресуде нижих судова укинути и правну ствар вратити првостепеном суду на поновно суђење.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гзз. 25/75. од 13. 11. 1975).

Оштећени има право на накнаду штете за туђу негу и помоћ и у случају када му их пружа његова супруга па за то није имао личних новчаних издатака.

Висина такве накнаде може се утврдити и у смислу одредби члана 212. ЗПП.

Првостепени суд је, између осталог, усвојио тужбени захтев за накнаду штете дворења од стране другог лица.

Врховни суд Војводине је уважио жалбу туженика и предмет вратио првостепеном суду наводећи да се у начелу не може искључити право тужиоца да тражи накнаду за туђу помоћ само због тога што му је ту помоћ пружила његова жена, па за ту помоћ није имао новчаних издатака. Ако је тужиоцу с обзиром на његово здравствено стање после повреде била потребна туђа помоћ, тада он има право да тражи накнаду издатака за такву помоћ од оног лица које му одговара за проузроковану штету без обзира да ли му ту помоћ може пружити или му је пружила његова жена.

Наиме, пружање те помоћи очито је захтевало повећан рад тужиочеве жене, уколико је и надаље обављала све оне послове у домаћинству и економском газдинству као и пре повреде свога мужа, а ако све те послове за време пружања помоћи своје мужу није могла да обавља, тада се то морало одразити на дохотку домаћинства. Не би било ни правно ни друштвено оправдано да се од тужиочеве жене тражи да пружањем помоћи своје мужу, а која се указала потребном само због штетне радње штетника, овога ослободи његове обавезе да накнади сву штету. Ово одговара и правном правилу из члана 45. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. лист САПВ”, број 26/72), према којем осигурано лице под одређеним условима има право на доходак за помоћ и негу без обзира да ли му помоћ и негу пружа треће лице коме плаћа за те услуге или члан његове породице без накнаде.

Међутим, првостепени суд је утврдио да је тужилац био упућен на негу од стране другог лица у трајању од 52 дана, па је рачунајући накнаду у висини наднице од 80,00 динара досудио 4.160,00 динара.

Ово утврђено чињенично стање за сада се не може прихватити као правилно, јер није потпуно расправљено. Наиме, досуђивање накнаде у висини наднице од 80,00 динара било би оправдано ако је тужитељева жена искључиво била заузета пружањем помоћи и неге свом мужу, дакле ако није обављала и друге послове у домаћинству или економском газдинству. У том случају тужилац би могао да оствари накнаду за туђу помоћ која би одговарала вредности повећаног рада његове

жене услед пружања помоћи. Висину те накнаде суд може да утврди и у смислу члана 212. Закона о парничном поступку.

С обзиром на напред изложено, другостепени суд је у овом делу морао побијану пресуду укинати и предмет вратити првостепеном суду на поновно суђење (члан 358. ЗПП).

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гж. 1285/75. од 12. 12. 1975).

Принудна замена стана у смислу члана 79. Закона о стамбеним односима.

Првостепеном пресудом усвојен је тужбени захтев те је у смислу члана 79. Закона о стамбеним односима наложено туженој замена стана којег она користи по основу станарског права за стан који тужитељи користе као носиоци станарског права у породичној стамбеној згради која се налази у својини грађана.

Решавајући по жалби тужене Окружни суд у Сомбору је својом пресудом жалбу уважио, првостепену пресуду преиначио и тужбени захтев тужитеља одбио. У образложењу је истакнуто да стан у својини грађана не може бити „одговарајући стан” у смислу члана 79. наведеног закона јер кориснику не обезбеђује исто својство носиоца станарског права којег има на стану који користи, те се према томе, у конкретном случају, не може тражити испражњење стана уз понуду стана у својини грађана. Наиме, под условима из члана 79. ЗСО тужитељи би могли остварити своја права само ако туженој понуде стан у друштвеној својини.

Расправљајући поводом захтева јавног тужиоца САП Војводине, Врховни суд Војводине овај захтев је усвојио, пресуду Окружног суда у Сомбору укинуо и предмет вратио том суду — као другостепеном — на поновно суђење. У образложењу ове одлуке, између осталог, истиче се да је погрешно правно становиште да стан у својини грађана не може бити „одговарајући стан” у смислу члана 79. ЗСО, јер да кориснику не обезбеђује својство носиоца станарског права које има на

стану који сада користи. Погрешно је, истиче се даље, изнето становиште да би тужитељи своје право на замену стана могли остварити само ако туженој понуде стан у друштвеној својини. Наиме, становиште је Врховног суда да лице које се уселава у понуђени стан по основу принудне замене има и на уселеном стану станарско право, без обзира на својину тог стана. Ово због тога што се у суштини не ради о конституисању новог станарског права, него о замени субјеката у правима која су већ теретила понуђени односно замењени стан.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гзз. 37/76. од 22. 11. 1976).

Закон о адвокатури и служби правне помоћи („Сл. лист САНВ”, број 18/76).

Адвокату, који се налази на одслужењу кадровског рока не престаје својство адвоката и не може се по службеној дужности брисати из именика адвоката и постављати преузиматељ његове канцеларије. У таквом случају се има одлучити по захтеву адвоката да му се као оправдано одсутном одреди привремени заменик његове адвокатске канцеларије.

Образложење

Поводом захтева тужиоца — адвоката да му се одреди привремени заменик пошто се налази на одслужењу редовног кадровског рока, тужена адвокатска комора по службеној дужности донела је решење о брисању тужиоца из именика адвоката адвокатске коморе, а истим решењем се одређује преузиматељ адвокатске канцеларије тужиоца и утврђује да право тужиоца мирује до повратка са одслужења редовног кадровског рока. Такође је одређено, да уколико тужилац у року од 15 дана по изласку из ЈНА поднесе захтев за упис у именик адвоката, биће уписан без испитивања посебних услова за упис. Захтев тужиоца за постављање привременог заменика је одбијен из разлога што је спореним решењем постављен пре-

узиматељ његове адвокатске канцеларије.

Суд је нашао да је оспореним решењем повређен закон на штету тужиоца. Решење о брисању тужиоца из именика адвоката је пре свега ништав управни акт. Према члану 30. став 1. тачка 1. Закона о адвокатури и служби правне помоћи, брисање адвоката из именика адвокатске коморе по захтеву самог адвоката представља један од разлога за доношење решења о престанку права на вршење адвокатске делатности. Како тужилац није поднео захтев за брисање из именика адвоката, то је наведени акт ништав у смислу члана 266. став 1. тачка 4. у вези члана 126. ЗУП-а.

И остале одредбе оспореног решења су у супротности са законом, тј. она о одређивању преузиматеља адвокатске канцеларије тужиоца — јер наведени закон у члану 33. прописује да се адвокат који привремено не врши адвокатску делатност због одсуства (оправданог одсуства, ако је оно дуже од шест месеци), има одредити привремени заменик а не преузиматељ адвокатске канцеларије. Одлука тужене адвокатске коморе према којој право тужиоца на вршење адвокатуре мирује до повратка са одслужења редовног кадровског рока је у колизији са претходном одлуком о брисању тужиоца из именика адвоката. Како се из образложења оспореног решења види, тужена адвокатска комора је овакву одлуку донела сматрајући да у аналогној ситуацији **престаје** и својство радника у удруженом раду, па самим тим да престаје и својство адвоката када се налази на одслужењу кадровског рока. Међутим, по оцени суда, стaновниште тужене без основа закључује да у изложеној ситуацији долази до престанка својства радника у удруженом раду. Нaнме, према члану 66. Закона о међусобним односима радника у удруженом раду у „Службеном листу СФРЈ”, број 22/73. — који закон се примењује на основу члана 66. став 2. тачка 1. Закона о удруженом раду („Сл. лист СФРЈ”, број 53/76) — „Раднику који због одласка на одслужење односно дослужење војног рока прекине рад у основној организацији удруженог рада **не престаје својство радника у удруженом раду**, и има право да се у року од 15 дана

по одслужењу војног рока врати на рад у исту основну организацију. За време одсуствовања са рада у смислу става 1. овог члана сва права и обавезе који се стичу на раду и по основу рада у основној организацији мирују”.

Из изложеног произилази да тужена Адвокатска комора у поновном одлучивању мора свести своју одлуку на решавање по поднетом захтеву, тј. има пре свега да цени да ли одсуство тужиоца од вршења активне адвокатске делатности због одслужења редовног кадровског рока представља оправдан разлог, у ком случају се тужиоцу има одредити привремени заменик. Ако, супротнo изложеном, тужена адвокатска комора сматра да одсуство тужиоца од вршења активне адвокатске делатности због служења редовног кадровског рока представља неоправдан разлог, што је тешко предпоставити — имала би донети у смислу члана 30. став 1. тачка 7. цит. закона решење о престанку права на вршење адвокатске делатности тужиоца, која одреба се примењује у случајевима када адвокат без оправданог разлога не врши адвокатурoу дуже од шест месеци. И такво решење би било подвргнуто контроли законитости од стране овог суда, уколико би тужилац против таквог решења поднео тужбу, са овлашћењима суду која произилазе из члана 64. ЗУС-а, тј. да сам суд расправи спорни однос пресудом која замењује оспорени управни акт.

(Пресуда Врховног суда Војводине, У. бр. 1872/76. и У. 1828/76. од 30. 12. 1976).

Члан 43. став 1. тачка 3. и став 2. Закона о семену („Сл. лист САНВ”, број 23/71).

Привредни преступ из члана 43. став 1. тачка 3. и став 2. Закона о семену постоји ако семе које се ставља у промет нема било коју од декларација — или на амбалажи, или ону уз фактуру.

Другостепени суд одбио је жалбу окривљеног одговорног лица и по-

тврдио првостепену пресуду у делу којим је тужилац оглашен одговорним за привредни преступ из члана 43. став 1. тачка 3. и став 2. Закона о семену, зато што су окривљено правно лице и окривљено одговорно лице неутврђеног дана почетком 1973. године у Новом Саду ставили у промет, продали и отпремили тако да је 19. марта исте године затечено у магацину купца 2.100 кг семенског грашка сорте „Бриљант” које на амбалажи није имало декларацију прописану чланом 27. став 1. Закона о семену и чланом 11. став 2. Правилника о нормама квалитета, паковању, декларисању и анализи пољопривредног семена („Сл. лист САПВ”, број 15/72).

Из образложења другостепене пресуде:

„Нису у праву окривљени да описано дело није привредни преступ, јер су уз фактуру испорученог семена биле прикључене уредне декларације. Наиме, жалилац сматра да овај преступ постоји само ако прописане декларације нису прикључене уз фактуру и ако се не налазе на амбалажи. Према члану 27. став 2. Закона о семену, семе које се ставља у промет мора бити паковано и пломбирано, осим семена у кесицама од 250 грама, а на амбалажи и уз фактуру мора имати прописану декларацију. Ове одредбе треба схватити тако да је овај привредни преступ почињен ако недостаје било која од декларација — или на амбалажи или она уз фактуру”.

(Пресуда Привредног суда Војводине у Новом Саду, ПКЖ-11/76. од 30. 3. 1976).

Спајање окривљеног правног лица са другом организацијом удруженог рада је таква околност која, према одредбама члана 46. став 1. Закона о привредним преступима, искључује његово гоњење (члан 335. тачка 3. ЗКП у вези са чланом 47. ЗПП).

Из образложења другостепене одлуке:

„Према разлозима жалбе, а то се подкрепљује и изводом из регистра, произилази да је окр. правно лице у међувремену престало да постоји јер се спојило са другом организацијом удруженог рада. Ако је ова чињеница тачна онда, према одредбама члана 46. став 1. ЗКП, ова околност искључује гоњење окр. правног лица (члан 335. тачка 3. ЗКП у вези са чланом 47. ЗПП). Наиме, према том пропису на предлог јавног тужиоца поступак се у оваквим случајевима спроводи против оног правног лица коме је извршено припајање односно које је настало спајањем или поделом, али само у погледу одузимања имовинске користи која је постигнута извршењем привредног преступа”.

(Пресуда Привредног суда Војводине у Новом Саду, ПКЖ-11/76. од 30. марта 1976).

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 18. марта 1977. године у Сремској Митровици, донета су следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника Управног одбора и благајника Управног одбора.

2) Донет је Програм за обележавање 40-годишњице доласка друга Тита на чело КПЈ и 85-годишњице његовог живота, који ће се објавити у „Гласнику“ Адвокатске коморе Војводине и доставити Покрајинској конференцији ССРН Војводине.

3) Поводом одржавања XXVII конгреса Међународне уније адвоката од 5—10. септембра 1977. године у Загребу, Управни одбор препоручује Уређивачком одбору „Гласника“ да оствари потребне контакте са Уредништвом „Одвјетника“, те изда свечани број „Гласника“ посвећен Међународној унији адвоката.

4) Управни одбор препоручује Савезу републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије да покрене поступак за измену третмана адвокатуре у Одауци о утврђивању привредних и ванпривредних делатности објављеној у „Службеном листу СФРЈ“ бр. 14. од 11. марта 1977. године, јер адвокатура по овој класификацији није добила место које јој даје Устав.

5) Управни одбор након разматрања материјала примљеног од СИЗ-а за запошљавање Нови Сад препоручио је Општинској организацији адвоката да потпише Договор о запошљавању и приправницима.

6) Управни одбор предлаже да се обзиром на одржавање Конгреса МУА у Југославији одликују: Савез републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије и др Аурел Крстловић, адвокат у Загребу, председник Међународне уније адвоката, за допринос развоју адвокатуре и њеном угледу у земљи и иностранству.

7) Решењем бр. 70/77. уписује се у Именик адвоката Стојановић Драгомир, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици у Ул. Бориса Кидрича бр. 15, са даном 1. април 1977. године.

8) Решењем бр. 110/77. уписује се у Именик адвоката Момировић Златоје, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, у Ул. Бориса Кидрича бр. 16, са даном 14. април 1977. године.

9) Решењем бр. 108/77. узето је на знање да др Никола Воргић, адвокат у Зрењанину, пресељава седиште своје адвокатске канцеларије са даном 1. април 1977. године у Нови Сад у Ул. Иве Лоле Рибара бр. 2/1.

10) Решењем бр. 111/77. узето је на знање да Хриешик Јозеф, адвокат у Старој Пазови, пресељава седиште своје адвокатске канцеларије са даном 1. априла 1977. године у Пећинце у Ул. Бр. Видаковића бр. 7.

11) Решењем бр. 81/77. брише се из Именика адвоката Комленовић Вељко, адвокат у Новом Саду, са даном 26. фебруар 1977. године, јер жели да ужива пензију. За преузимаатеља одређен је Хоровиц Владимир, адвокат у Новом Саду, Жељезничка бр. 19.

12) Решењем бр. 83/77. оболелом адвокату Милић Томиславу из Новог Сада, за привременог заменика одређен је Стеван Рончевић, адвокат у Новом Саду, Милетићева бр. 20.

13) Решењем бр. 91/77. брише се из Именика адвокатских приправника Буторка др Александар, адвокатски приправник из Вршца, са адвокатско-приправничком вежбом код Станчу Симеона, адвоката у Вршцу, са даном 28. фебруар 1977. године, због пензионисања.

14) Решењем бр. 98/77. брише се из Именика адвокатских приправника Димић Милица, адвокатски приправник из Новог Сада, са адвокатско-приправничком вежбом код Колесар Федора, адвоката у Новом Саду, са даном 31. јануар 1977. године.

15) Решењем бр. 93/77. узето је на знање да је Марков Мирослав са даном 28. фебруар 1977. године прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Комленовић Вељка, адвоката у Новом Саду, и да је исту наставио са даном 1. март 1977. године код Хоровиц Владимира, адвоката у Новом Саду.

16) Решењем бр. 94/77. узето је на знање да је Давидовац Радован са даном 28. фебруар 1977. године прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Рапајић Вере, адвоката у Новом Саду, и да је исту наставио са 1. мартом 1977. године код Каћански Миливоја, адвоката у Новом Саду.

*Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине*

ИЗ САВЕЗА РЕПУБЛИЧКИХ И ПОКРАЈИНСКИХ АДВОКАТСКИХ КОМОРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

1) У Београду је 25. марта 1977. године одржана прва овогодишња седница Председништва Савеза. Седници су присуствовали сви чланови Председништва, односно њихови заменици и адвокати задужени за организацију XXVII конгреса Међународне уније адвоката, који ће се одржати од 5. до 10. септембра у Загребу.

2) Представници адвокатских комора обавестили су Председништво о стању и предузетим мерама у коморама у периоду између две седнице Председништва.

3) Констатовано је да се у већини Република и Покрајина друштвено-економски положај радних људи који обављају адвокатску делатност доводи у склад са уставним положајем адвокатуре. Односно, да се захватања из личног дохотка адвоката за опште и заједничке потребе из-

једначују са захватањима из личног дохотка радних људи у удруженом раду.

4) Постигнут је начелан договор о времену одржавања годишњих скупштина комора чланица. Договорено је да се овим скупштинама прида свечанији карактер ради укључивања у обележавање јубилеја поводом 40-годишњице доласка друга Тита на чело КПЈ и 85-годишњице његовог живота.

5) На предлог свих комора Председништво је одлучило да подржи предлог да се председник Тито по трећи пут одликује орденом народног хероја. О овом су обавештени надлежни органи и средства јавног информисања.

6) Председништво је разматрало извештај о раду Одбора за организацију XXVII конгреса МЈА у Загребу септембра 1977. године. Оценено је да припреме теку по плану. Донето је више закључака у циљу што боље припреме овог значајног међународног скупа адвоката, који се први пут после рата одржава у нашој земљи.

7) Утврђени су кандидати за делегате Савеза у појединим органима МЈА који ће бити предложени Генералној скупштини МЈА када се састане поводом Конгреса у Загребу.

8) Председништво је усвојило Извештај о учешћу представника Савеза у раду председничке конференције европских адвокатских организација — „Бечки адвокатски разговори“, која је одржана од 3. до 5. фебруара 1977. године. На овој Конференцији покренуто је питање о потреби издавања једне заједничке публикације европских адвокатских организација у којој би се приказивали принципи вођења поступака, трајање, трошкови и др. у појединим државама.

9) Председништво је упознато са програмом боравка и другим организационим припремама за састанак Председништва МЈА у Новом Саду 15. априла и Бироа МЈА 16. априла о. г. у Београду. Ове састанке је сазвао председник Међународне уније адвоката др Аурел Крстуловић, адвокат из Загреба. На овим седницама треба да се коначно утврди програм и оцени рад на припремама Конгреса МЈА.

10) На седници је усвојен програм рада Савеза за 1977. годину, финансијски план за исту годину. Именована је Комисија за преглед финансијског пословања за 1977. годину.

11) Савез је одлучио да се поводом одржавања Конгреса МЈА у Југославији изда, на пет страних језика, једна информативна публикација о југословенском друштвено-економском и правном систему, историјату, садашњем положају и организацији југословенске адвокатуре и о њеним везама са МЈА.

12) Донета је одлука да се у првој половини о. г. штампа адресар свих адвоката у СФРЈ са стањем 1. маја 1977. године, који ће се адвокатима бесплатно доставити.

13) Учесници ове седнице су сутрадан 26. марта 1977. године присуствовали свечаностима поводом прославе Дана адвокатуре Србије.

Б. Ј.

Из Међународне уније адвоката

ПРОГРАМ XXVII КОНГРЕСА МЕЂУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА ЗАГРЕБ 1977.

ДАН УОЧИ КОНГРЕСА

НЕДЕЉА, 4. 9. 1977.

9,00 до 18,00 сати Пријаве судионика и преузимање материјала у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB“, КОНГРЕСНА КАНЦЕЛАРИЈА, Улица Кршњавога 1, телефон 443-411.

ПРВИ ДАН КОНГРЕСА

ПОНЕДЕЉАК, 5. 9. 1977.

9,00 сати Свечано отварање XXVII конгреса UIA у великој дворани „Ватрослав Лисински“. Угао Улице пролетерских бригада и Трњанске улице, телефон 510-100.

11,00 сати Полазак аутобусима у Кумровец. Пријем код представника Федерације за све судионике у Спомен-дому.

13,00 сати Повратак аутобусима у Загреб.

16,00 до 18,00 сати Радне сједнице у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB“.

20,00 сати Приредба у Хрватском народном казалишту.

ДРУГИ ДАН КОНГРЕСА

УТОРАК, 6. 9. 1977.

9,00 до 12,00 сати Радне сједнице у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB“.

20,00 сати Пријем код Предсједника Савеза републичких и покрајинских одвјетничких комора Југославије, Предсједника Одвјетничке коморе Хрватске и Предсједника Збора одвјетника Загреба у хотелу „ESPLANADE“.

ПРОГРАМ ЗА ДАМЕ И ОСТАЛЕ СУДИОНИКЕ

- 9,00 сати Полазак аутобусима испред хотела „INTER-CONTINENTAL ZAGREB” у Хлебине, разгледање галерије наивне умјетности, пригодна куповина слика, посјет прехранбеној индустрији „ПОДРАВКА” — Копривница, закуска у „Подравској клети”.
- 15,30 сати Повратак аутобусима у Загреб.

ТРЕЋИ ДАН КОНГРЕСА

СРИЈЕДА, 7. 9. 1977.

- 9,00 до 12,00 сати Радне сједнице у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB”.
- 13,00 сати Пријем код Предсједника Скупштине града Загреб.
- 15,00 до 18,00 сати Радне сједнице у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB”.
У 17,00 сати посјет делегације UIA Предсједнику Југославенске академије знаности и умјетности.

ПРОГРАМ ЗА ДАМЕ И ОСТАЛЕ СУДИОНИКЕ

- 9,30 сати Разгледање града аутобусима, посјет изложбама и галеријама (atelier Мештровић, збирка Мимара).

ЧЕТВРТИ ДАН КОНГРЕСА

ЧЕТВРТАК 8. 9. 1977.

- 8,00 сати Полазак аутобусима испред хотела „INTER-CONTINENTAL ZAGREB” на Плитвичка језера, разгледање Језера.
- 13,00 сати Предсједник Предсједништва Социјалистичке Републике Хрватске друг Јаков Блажевић — приређује costail у просторијама хотела „Плитвице”.
- 14,30 сати Пикник на обали језера Козјак.
- 17,00 сати Повратак аутобусима у Загреб.

ПЕТИ ДАН КОНГРЕСА

ПЕТАК, 9. 9. 1977.

9,00	сати	Одлазак на тениски турнир у Карловац, повратак у 12,00 сати.
10,00	сати	Припремање конгресних одлука. Састанак бив. извјеститеља на Конгресу у München о теми „Одговорности произвођача“.
16,00	сати	Закључна сједница и Генерална скупштина UIA.
20,00	сати	Банкет у хотелу „INTER-CONTINENTAL ZAGREB“.

ПРОГРАМ ЗА ДАМЕ И ОСТАЛЕ СУДИОНИКЕ

9,00	сати	Излет аутобусима у Стубицу, посјет Музеју Селачке буне у дворцу „Оршић“ и споменику Матији Гупцу.
------	------	---

НАПОМЕНЕ:

У штампи је комплетан програм Конгреса за који се предвиђа да ће, уз формулар пријаве за учешће на Конгресу, бити достављен сваком адвокату у Југославији.

Стога се дају само неке *опште информације* и то:

Пријаве се подносе *Конгресној канцеларији* Одбора за организацију XXVII конгреса МУА, 41000 Загреб, Зрињевац 15, телефон (041) 442-261.

У време одржавања Конгреса, Конгресна канцеларија ће радити у просторијама хотела „INTER-CONTINENTAL ZAGREB“ од 9 до 18 сати.

Котизација за учешће југословенских адвоката на Конгресу износи:

— за пријаве поднесене *до 15. VI 1977. године*: за адвоката 1.800,— динара, а за пратиоца (члана породице) 1.200,— динара;

— за пријаве поднесене *после 15. VI 1977. године*: за адвоката 2.000,— динара, а за пратиоца 1.400,— динара.

Уплатом котизације подмирили су сви трошкови учешћа у радном и туристичком делу програма Конгреса.

Котизација се уплаћује на рачун

број 30107-678-33834
СДК — Филијала Загреб
27. конгрес UIA

Смештај у хотелу може се резервисати преко Конгресне канцеларије или директно, уз навођење дана доласка.

Цене хотелских соба (с купатилом) крећу се око динара:

	једнокреветна	двокреветна
А категорија	590,—	840,—
А „	488,—	617,—
Б „	181,— до 226,—	320,— до 397,—

Факултативни туристички програм посебно се плаћа а предвиђа излете у Опатију, Сплит, Дубровник, Боку Которску, Милочер, Охрид, Београд, Нови Сад, Блед, Сарајево, те у иностранство: Рим, Венеција, Беч, Праг, Будимпешта, Букурешт, Софија, Истанбул, Атина, Каиро, Тунис. (Организатор — „Атлас”, 41000 Загреб, Зрињевац 17, тел. (041) 440-654).

Одела у свим приликама (осим на банкету) предвиђена су дневна одела.

За сва ближа обавештења обратити се Конгресној канцеларији.

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

IZ SADRŽAJA ČASOPISA

GLEDISTA

Casopis za društvenu kritiku i teoriju
(Beograd)

Iz sadržaja broja 1-2/1977.

Marcuse, Herbert: AGRESIVNOST U NAPRED-
NOM INDUSTRIJSKOM DRUŠTVU

GODISNIK NA PRAVNIOT FAKULTET VO SKOPJE

Iz sadržaja sveske XX/1976.

Dimitrov, Evgeni: ZNACENJETO I MESTOTO
NA NACRTOT NA ZAKONOT ZA ZDRUŽENI-
OT TRUD VO PRAVNIOT SISTEM NA SFR
JUGOSLAVIJA

Galev, Gale: ODGOVORNOST ZA STETA PRJ-
CINETA NA RABOTA ILI VO VRSKA SO RA-
BOTATA

Marjanovik, Gorgi: PRESTANAK NA RABOT-
NIOT ODNOS KAKO PRAVNA POSLEDICA
NA OSUDATA

Gaber, Stevan: SAMOUPРАВNA POLOŽBA NA
RABOTNIKOT VO ZDRUŽENIOT TRUD

Mitkov, Vladimir: OBLICI NA ODLUČUVANJE
NA RABOTNICITE

Puhan, Ivo: OPSTESTVENI DOGOVORI SAMO-
UPРАВNI SPOGODBI I DRUGI SAMOUPРАВ-
NI OPSTI AKTI

Hristov, Aleksandar: SAMOUPРАВNA RABOT-
NICKA KONTROLA

Georgievski, Stevan: OPSTESTVENA ZASTITA
NA SAMOUPРАВNITE PRAVA I OPSTESTVE-
NATA SOPSTVENOST

GODIŠNJAK PRAVNOG FAKULTETA U SARAJEVU

Iz sadržaja broja XXIII:

Cvitančić, Antun: DOPRINOS PRAVNIKA IZ
TALIJANSKE REGIJE MARCHE OBLIKOVA-
NJU SPLITSKOG STATUTARNOG PRAVA

Čučković, Vera: IN JURE CESSIO USUF-
RUCTUS

Daniilović, Jelena: „INSTUM BELLUM“ I RE-
PRESALIJE U PRVIM VEKOVIMA RIMSKE
ISTORIJE

Guzina, Ružica: JUGOSLOVENSKA BURZO-
ASKA DRŽAVA I VERSKO PITANJE (1918—
1941)

Margetić, Lujo: RIMSKO I BIZANTSKO MU-
NICIPALNO UREĐENJE I SREDNJEVEKOV-
NE OPCINE U NASIM PRIMORSKIM KRA-
JEVIMA

Milović, Đorđe: MOSCENICKI STATUT IZ
1637. GODINE

Romac, Ante: STAMBENE PRILIKE U STA-
ROM RIMU

Sirotković, Hodimir: ORGANIZACIJA UPRAVE
U HRVATSKOJ I SLAVONIJI U NJENOM
GRADANSKOM RAZDOBLJU (1848—1918)

Sučeska, Avdo: DA LI SU SARAJEVSKI JE-
VREJI BILI MU AF?

Alagić Dubravka: L. 20 DE IURISDICTIONE
2,1 KOD KANONISTA I POSTGLOSATORA

Bago, Drago: OPOZIV JAVNOG OBECANJA
NAGRADE

Čalija, Branko: RIMSKI GRADANSKI POSTU-
PAK U SVJETLU SAVREMENOG PRUZANJA
PRAVNE ZASTITE

Festić Ibrahim: ODNOS PODZAKONSKIH PROPISA REPUBLIKA I POKRAJINA PREMA ZAKONIMA I DRUGIM SAVEZNIM PROPISIMA

Grebo, Zdravko: O APSOLUTIZMU I RELATIVIZMU U FILOZOFIJI I POLITICI

Jurić-Obradović, Ljiljana: PRAVNA PRIRODA PREDUGOVORNE ODGOVORNOSTI

Krneta, Slavica: EVOLUCIJA POJMA „ZAHITJEV“ I NJEGOV ODNOS PREMA SUBJEKTIVNOM PRAVU

Mijanović, Gašo: OCJENJIVANJE USTAVNOSTI ZAKONA PRIJE ISTEKA ROKOVA ZA USKLADIVANJE S USTAVOM

Milidragović, Duško: PROCES DEETATIZACIJE DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Misifa, Nevenko: O NASLJEDIVOSTI PRAVA I OBAVEZA IZ UGOVORA O DOZIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Pajić, Zoran: MEĐUNARODNE OSNOVE POLITIKE NESVRSTAVANJA

Peleš, Aleksandar: PERSPEKTIVE I PRAVCI REVIZIJE POVELJE UJEDINJENIH NACIJA

Spaić, Vojislav: PRAVNA PRIRODA PRAVA RASPOLAGANJA DRUŠTVENIM SREDSTVIMA

Stenek, Zvonimir: MEĐUNARODNI SPORAZUMI O ZAPOSŁJAVANJU

Traljić, Nerimana: PRIMJENA ČLANA 65. ST. 1. I ČLANA 66. OSNOVNOG ZAKONA O BRAKU

Velimirović, Mihajlo: PRINCIPI SAMOUPRAVLJANJA RADNIKA U UDRUŽENOM RADU

MARKSISTIČKA MISAO

Casopis za teoriju i praksu socijalizma i socijalističkog samoupravljanja (Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Đorđević, Jovan: STVARANJE I UTICAJ SAMOUPRAVNE MISLI

MARKSIZAM U SVETU

Casopis prevoda iz strane periodike i knjiga (Beograd)

Iz sadržaja broja 9/1976.

Bengy, Jean: SAMOUPRAVLJANJE — STARI I NOVI IDEAL SOCIJALIZMA

Sofri, Adriano: O DELEGATSKIM SAVETIMA

NASA ZAKONITOST

Casopis za pravnu teoriju i praksu (Zagreb)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Šeparović, Zvonimir: OBRAZOVANJE PRAVNIKA ZA PRAVOSUĐE

Stojanović, Mato: DRUŠTVENO ZNACENJE FUNKCIJE PREKRŠAJNO-PRAVOSUDNIH ORGANA I NJIHOVO MJESTO U PRAVOSUDNOM POSTUPKU

Sobotinčić, Anton: NEKI PROBLEMI ZAPAZENI KOD IZVRŠENJA KAZNI ZATVORA IZREČENIH U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

Vodinelčić, Vladimir V.: ISPRAVKA, ODGOVOR I DOPUNA INFORMACIJE — SISTEMATSKI PRIKAZ OSNOVNIH PRAVNIH PROBLEMA (I)

Brežanski, Jasna: KONVENCIJA MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA O PLACENOM GODIŠNJEM ODMORU

Kramarić, Ivica: SLUŽBA ZA PRACENJE. EVIDENTIRANJE I PROUCAVANJE SUDSKE PRAKSE I DRUŠTVENIH POJAVA O OKRUŽNOM SUDU U SISKU

NASE TEME

(Zagreb)

Iz sadržaja broja 6/1976.

Kirinčić, Miroslav: ODLUKE RADNIH LJUDI I GRAĐANA U MJESNIM ZAJEDNICAMA

Raćan, Ivica: POLITIKA SAVEZA KOMUNISTA PREMA CRKVI I RELIGIJI

OPSTINA

Casopis pitanja društvenog samoupravljanja (Beograd)

Iz sadržaja broja 12/1976.

Marković, Draža: RAD PREDSEDNISTVA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE SRBIJE

Horvat, Arpad: USTAVNO SUDSTVO U SISTEMU ZAŠTITE USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI

Temerinac, Radovan: ODNOS ORGANA UPRAVE I ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA

Sturm, Lovro: SISTEM DOPUNSKOG OBRAZOVANJA RADNIKA UPRAVE U SR SLOVENIJI

Sturanović, Radovan; Josipović, Dušan: AKTUELNA PITANJA RAZVOJA MESNIH ZAJEDNICA

Josipović, Milorad: SAMOUPRAVLJANJE RADNIKA U UDRUŽENOM RADU

Romanić, Koveljka: ODNOSI SKUPSTINE OPSTINE I SKUPSTINA SIZ U OBLASTI DRUŠTVENIH DELATNOSTI

Cantrak, Miloje: OSTVARIVANJE DELEGATSKOG SISTEMA U OPSTINI CACAK

Popović, Bogoljub: IZVRSENJE REŠENJA O ODUZIMANJU IMOVINE U POSTUPKU ISPITIVANJA POREKLA IMOVINE

Kragović, Ilija: NEKA ISKUSTVA IZ DOSADASNJEG RADA DELEGATA OPSTINE ZEMUN U VECU OPSTINA SKUPSTINE GRADA I SIRIH DRUŠTVENO-POLITICKIH ZAJEDNICA

OSIGURANJE I PRIVREDA

Časopis za teoriju i praksu osiguranja (Zagreb)

Iz sadržaja broja 11-12/1976.

Podrug, Nedeljko: PRIPREME ZA UVOĐENJE OSIGURANJA OD NUKLEARNIH RIZIKA U JUGOSLAVIJI

Mitrović, Stojan: TRANSFORMACIJA OSIGURANJA NA BAZI PRERASPODELE PORTFELJA VAŽAN JE USLOV ZA INTENZIFIKACIJU POLJOPRIVREDNOG OSIGURANJA I STVARANJE NOVIH EKONOMSKIH ODNOSA MEĐU POSTOJEĆIM VRSTAMA OSIGURANJA

Jovović, V. N.; Radović, Zoran: UPOREDNI PREGLED NEKIH ASPEKATA DATIH U MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA KOJE REGULISU PREVOZ ROBE MOREM, REKOM, ZELEZNICOM I VAZDUHOM KAO I U SVETSKOJ POSTANSKOJ KONVENCIJI O POSTANSKIM USLUGAMA SA OSVRTOM NA POLOŽAJ OSIGURAVATELJA ROBE

Novak, Ivica: PREVENTIVNE MJERE KOD USKLADISTENJA LAKOUPALJIVIH TEKUCINA

Cekić, Jovan: PUŠENJE I SAOBRAĆAJ

Perić, Josip: PRVI MAGISTRI IZ OSIGURANJA ŽIVOTINJA

Čurković, Marijan: TROSKOVI ZASTUPANJA U VANSUDSKOM POSTUPKU ZA NAKNADU ŠTETE IZ PROMETNE NEZGODE

Kovač, Vilko: O ZILLMEROVOJ PREMIJSKOJ REZERVU

PRAVNA MISLA

Spisanje za pravni i opštestveni prašanja (Skopje)

Iz sadržaja broja 5-6/1976.

Gaber, Stevan: PROBLEMI NA TOLKUVANJE TO NA PRAVIMITE NORMI

Nikovski, Kiro: METODI NA TOLKUVANJE TO NA ZAKONITE VO PRAKTIKATA NA VRHOVNIOT SUD NA MAKEDONIJA

Dimov, Tripko; Milovanovik, Vaska: PRIME NI NA STAV 1 NA CLENOT 2 OD ZAKONOT ZA DANOKOT NA PROMET NA NEDVIZNOSTI I PRAVA VO VRSKA SO PROMETOT NA GRADEŽNO NEIZGRADENOTO ZEMLJISTE

Pop-Georgiev, Dimitar: ULOGATA I ZNAČENJETO NA NAČELATA NA GRAGANSKOTO PRAVO PRI TOLKUVANJETO NA GRAGANSKO-PRAVNITE NORMI

Mangova-Ponjavik, Kiki: VNATRESNIOT PLATEN PROMET

Cijan, Rafael: ZA NEKOI PRAŠANJA NA INTERPRETACIJATA NA CLEN 30 OD USTAVOT NA SFRJ

Filipče, Stavre: KONTRAVERZI VO POSTAPKATA PO TUZBITE SO ALTERNATIVNO-POSTAVENI BARANJA

PRAVNI ŽIVOT

(Beograd)

Iz sadržaja broja 12/1976.

Bieberstein, Wolfgang Marschall: BANKAR-SKE GARANCIJE U MEĐUNARODNIM PLACANJIMA

Horn, Norbert: MEĐUNARODNA PLACANJA I AKREDITIV

Starović, Borivoje: MATERIJALNA I PROCESNA DEJSTVA ZAKONA O OBEZBEĐIVANJU PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUSTVENIH SREDSTAVA

Plavšić, Snežana: POJAM PRAVNOG STANDARDA U GRAĐANSKOM PRAVU

Petrović, Zoran: STRANI RADNICI I FRANČUSKI PRAVNI POREDAK

Golubović, Uroš: TREĆA KONFERENCIJA EVROPSKIH USTAVNIH SUDOVA

Iz sadržaja broja 1/1977.

Perović, Slobodan: PRAVNA DEJSTVA PRETHODNOG ODRICANJA OD PRAVA IZ UGOVORA

Pavićević, Božidar: UGOVOR O INŽENJERINGU U MEĐUNARODNOM PROMETU

Arandelović, Svetislav: ROK ZA PONISTENJE UGOVORA ZBOG PREKOMERNOG OSTEĆENJA

Vojvodić, Božidar: BITNA OBELEŽJA ZAKONA O USLOVIMA I POSTUPKU SANACIJE

Marković, Ostoja: KRIVICNOPRAVNE ODREDBE ZAKONA O OBEZBEĐENJU PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUSTVENIH SREDSTAVA

PREGLED

Časopis za društvena pitanja (Sarajevo)

Iz sadržaja broja 2/1977.

Milošević, Božo: JEDAN POKUŠAJ SISTEMATSKOG ZASNIVANJA TEORIJE NAUCNOG UPRAVLJANJA DRUŠTVOM

PRIVREDA I PRAVO

Časopis za privredno-pravnu praksu (Zagreb)

Iz sadržaja broja 2/1977.

Filipović, Nikola: USTAVNA OSNOVA ZAKONA O UDRUŽENOM RADU

Janković, Ivica: IMOVINSKA ODGOVORNOST ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA

Birin, Tihomir: O NEKIM SPORNIM PITANJIMA POSTUPKA PREMA KOJEMU RADNIK IZBOROM NA NATJEČAJU POSTAJE ČLAN KOLEGIJALNOG POSLOVODNOG ORGANA OOUR-a

Musa, Krešimir: ARBITRAŽA U ORGANIZACIJAMA UDRUŽENOG RADA

Derenčin, Josip: ZAKON O UDRUŽENOM RADU U PRAKSI

Polić, Svetozar: MOŽE LI SE ORGANIZIRATI OSNOVNA ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA NEPOSREDNO U SLOŽENOJ ORGANIZACIJI I POSLOVNOJ ZAJEDNICI IZVAN SAŠTAVA RADNE ORGANIZACIJE I UPISATI U SUDSKI REGISTAR

PRIVREDNO-PRAVNI PRIRUČNIK

Za pravnu, opštu i kadrovsku službu organizacija udruženog rada (Beograd)

Iz sadržaja broja 3/1977.

Cerić, Zoran: ORGANIZOVANJE OSNOVNIH ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA

Bukljaš, Ivan: STATUS RADNE ZAJEDNICE

Cerović, Dragomir: PRAVNO REGULISANJE DUGOROČNE PROIZVODNE KOOPERACIJE SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI

Spanović, Stevan: ZAKON O PTT USLUGAMA U PRAKSI

Kolarević, Nataša: PLANIRANJE PROMENA U STRUKTURI ZNANJA KADROVA

RADNI ODNOSI I SAMOUPRAVLJANJE

Mesečni časopis (Beograd)

Iz sadržaja broja 2/1977.

Kovačević, Milivoje: SISTEM ODGOVORNOSTI U UDRUŽENOM RADU

Jojić, Radivoje: KRIVICNO DELO PROTIV SAMOUPRAVLJANJA

Knežević, Dragomir: OBLICI ODGOVORNOSTI ZA OBAVEZE U PRAVNOM PROMETU S TREĆIM LICIMA PO ZAKONU U UDRUŽENOM RADU

Đurašković, Tomislav: INVENTARISANJE KAO OBLIK KONTROLE

Veljković, Tomislav: NEKA PITANJA PRAVNOG DEJSTVA ODLUKA USTAVNIH SUDOVA

Mihallović, Ilija: MEDUSOBNIM RADNIM ODNOSIMA RADNIKA PREMA ZAKONU O UDRUŽENOM RADU

Tošić, Aleksandar: NEKE KARAKTERISTIKE RADA DUŽEG OD PUNOG RADNOG VREMENA I DOPUNSKOG RADA

Matović, Milivoje: ZASTITA PRAVA RADNIKA

Krantić, Milorad: OVLASĆENJA ORGANA INSPEKCIJE RADA U NEPOSREDNOJ ZAŠTITI PRAVA RADNIKA IZ UDRUŽENOG RADA NAKON DONOŠENJA ZAKONA O UDRUŽENOM RADU

Marković, Đorđe: UDRUŽIVANJE RADA RADNIKA U SKOLAMA

REVIIJA RADA

Časopis za pitanja iz oblasti udruženog rada (samoupravljanje, radni odnos, raspodela sredstava za lične dohotke, zaštita na radu, za-
pošljavanje, stručno obrazovanje) u zakonodavstvu i praksi (Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Cvetković, Đorđe: OSTVARIVANJE PRAVA RADNIKA U UDRUŽENOM RADU

Kyovsky, Rudi: PRAVNA GRANA I DISCIPLINARNA FORMALNOG RADNOG PRAVA

Petrović, Miroslav: ZASTITA NA RADU I ERGONOMIJA

Miladinović, Milan M.: MORALNO-HUMANI KARAKTER DISCIPLINE U SOCIJALISTIČKOM SAMOUPRAVLJANJU

Paunović-Pfaf, Jelena: PROFESIONALNE BOLESTI

SAMOUPRAVLJANJE

Časopis za teoriju i praksu socijalističkog samoupravljanja (Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Rožić, Marjan: AKTIVNOST USMERITI NA SUŠTINSKA PITANJA

Drašković, Radovan K.: NORMATIVNO REGULISANJE INSPEKCIJSKOG NADZORA I SISTEMA ODGOVORNOSTI INSPEKTORA

Minić, Aleksandar: SLOŽENA ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA POSTAJE DEO SAMOUPRAVNE PRAKSE

Džinić, Firdus: PROJEKTOVANJE SISTEMA INFORMISANJA U ORGANIZACIJAMA UDRUŽENOG RADA

Ostojić, Pavle: RADNA CJELINA KAO USLOV ZA ORGANIZOVANJE OSNOVNE ORGANIZACIJE UDRUŽENOG RADA

Vukas, Nikola: DRUŠTVENA ZASTITA SAMOUPRAVNIH PRAVA I DRUŠTVENOG VLASNIŠTVA

Iz sadržaja broja 2/1977.

Marolt, Jože: ZA BRZU PROMENU DRUŠTVENIH ODNOSA

Jovičić, Vladimir: ZADACI SAVEZA KOMUNISTA U RAZVOJU SAMOUPRAVNIH DRUŠTVENOEKONOMSKIH ODNOSA U KULTURI

Lungulov, Stevan: KULTURA IMA MNOGOSTRANE SADRŽAJE

Čangalović, Miroslav: USTANOVAMA DUŽNO POSTOVANJE

Popa, Vasko: KULTURA JE JEDAN OD OBILIKA LJUDSKOG ŽIVOTA

Radišić, Đorđe: SLOBODNA RAZMENA RADA NIJE BANKARSKA OPERACIJA

Ilić, Natalija: ZA NEPOSREDNI KONTAKT RADNIKA KULTURNIH INSTITUCIJA I RADNIH ORGANIZACIJA

Kardelj, Edvard: SISTEM SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA U JUGOSLAVIJI

Arambašić, Pera: TEHNIKRAZIJA MENJA OBILIKE SVOG DELOVANJA

Dragović, Milan: KORENI SU U NERAZVIJENOM SAMOUPRAVLJANJU

Stanovčić, Vojislav: SUŠTINA TEHNOKRATIJE JE USPOSTAVLJANJE MONOPOLA MOĆI

Zec, Milan: INFORMISANJEM I RASPODELOM PROTIV TEHNOKRATIZMA

Damjanović, Mijat: U OSNOVI JE SUKOB CI-
LJEVA I INTERESA

Šefer, Berislav: UDRUŽENI RAD I SOCIJAL-
NA POLITIKA

Popov, Dejan: SAMOUPRAVNE VODOPRIVRED-
NE INTERESNE ZAJEDNICE

SOCIJALIZAM

Casopis Saveza komunista Jugoslavije
(Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Grličkov, Aleksandar: NACIONALNO I INTER-
NACIONALNO

Balog, Nikola: NACELO SLOBODNE RAZME-
NE RADA I NJEGOVA PRIMENA

TEORIJA IN PRAKSA

Revija za družbena vprašanja (Ljubljana)

Iz sadržaja broja 9—10/1976.

Setinc, Franc: ODGOVORNOST

Cigoj, Stojan: ALI NACELO NOMINALIZMA
USTREZA NASEMU SISTEMU

Ilešić, Marko: NEKAJ MISLI O DRUSTVE-
NEM VPLIVU NA ORGANIZACIJE ZDRUŽE-
NEGA DELA DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Iz sadržaja broja 11/1976.

Zajmi, Gazmend: NACIONALNE MANJSINE V
PROSTORU IN ČASU

Iz sadržaja broja 12/1976.

Kardelj, Edvard: O SISTEMU SAMOUPRAV-
NEGA PLANIRANJA

Dolanc, Stane: DRUŽBENE VEDE IN SOCIA-
LISTIČNA PRAKSA

Popović, Dušan: MARKS — CELOSTNO SPO-
ZNAVJE ZGODOVINSKEGA RAZVOJA

Rupnik, Janko: POMEN USTAVNOSTI IN U-
STAVNEGA SODSTVA V AVSTRIJI

ZASTITA RADNIKA NA RADU

Mesečni časopis za pitanja pravne zaštite rad-
nika u udruženom radu (Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1977.

Mihailović, Ilija: UREĐIVANJE SAMOUPRAV-
NIH ODNOSA U ORGANIZACIJAMA UDRUŽE-
NOG RADA

Gojačić, Haris: ZNACAJ ZASTITE NA RADU
I ZAŠTITE I UNAPREĐENJA ČOVEKOVE
SREDINE KAO ELEMENAT SAMOZASTITE
U JACANJU OPSTENARODNE ODBRANE

Stojanović, Radomir: ZASTITNE MERE NA
RADU SA EKSPLOZIVIMA I OPASNIM SRED-
STVIMA

Starčević, Najdan: VIBRACIJE I MERE ZASTI-
TE NA RADU U SUMARSTVU

Cvetanović, Slobodan: NEKA OŠTEĆENJA
ZDRAVLJA KOD GRAĐEVINSKIH RADNIKA

Nikolić, Stojan: ANALIZA KRETANJA PRO-
FESIONALNIH OBOLJENJA I IZGUBLJENIH
RADNIH DANA ZBOG PROFESIONALNIH O-
BOLJENJA OD 1973—1975. GODINE

ZBORNİK RADOVA PRAVNOG FAKULTETA U SPLITU

Iz sadržaja broja XIII/1976.

Grabovac, Ivo: NEOGRANICENA ODGOVOR-
NOST KOPNENOG PRIJEVOZNIKA U SLU-
CAJU KVALIFICIRANE KRIVNJE

Jelačić, Olga: ODNOS SUDSKOG VJESTAKA
I SUDA U MEDICINSKIM VJESTACENJIMA
PO KRIVICNIM PREDMETIMA

Anzulović, Živko: PRAVNA INFORMATIKA U
NASTAVNOM PROCESU

Porković, Ivo: ULOGA DRUSTVENO-POLITIC-
KIH ZAJEDNICA I NJIHOVIH ORGANA U
OBLASTI DRUSTVENE SAMOZASTITE

Carić, Ante: KRIMINALITET U VEZI S TU-
RIZMOM — NOVA KRIMINOLOSKA POJAVA

Rudolf, Davorin: PROBLEM UTVRĐIVANJA
VANJSKE GRANICE EPIKONTINENTALNOG
POJASA

Smid, Vjekoslav: ODGOVORNOST HOTELIJE-
RA I EVROPSKA KONVENCIJA O ODGOVOR-
NOSTI HOTELIJERA ZA STVARI KOJE SU
UNIJELE PUTNICE

Cvitan, Onesin: RIMSKA MAGISTRATURA I
SHVAĆANJE UPRAVNE SLUŽBE KAO VRSE-
NJA VLASTI

Prvan, Ljubo: DETERMINIRANOST KRIMI-
NALNOG PONASANJA KLASNO-SOCIJALNIM
POLOŽAJEM I NERAVNOPRAVNOST U KRI-
VICNOM POSTUPKU

Buklijaš, Boris: BIROKRACIJA I UPRAVA
(Prevod)

Martino, Antonio Anselmo: RAZVITAK DE-
MOKRACIJE U FRANCUSKOJ (Prevod)

**ZBORNİK ZA DRUSTVENE NAUKE
MATICE SRPSKE**
(Novi Sad)

Iz sadržaja broja 61.

Kapor, Vladimir: JOVAN HADŽIĆ KAO PI-
SAC ZAKONA U SRBIJI

Popović, Milijan: OPSTE DRŽAVNO-PRAVNE
IDEJE DIMITRIJA MATICA

Lukić, Radomir D.: METODI STVARANJA
PRAVA

Dorđević, Jovan: KONTINUITET SOCIJALI-
STICKE REVOLUCIJE I POLITICKI OBLICI
DRUŠTVA PRELAZNOG PERIODA U SFR JU-
GOSLAVIJI

Magarašević, Aleksandar: USTAV SAP VOJVO-
DINE I MEĐUNARODNI ODNOSI

Kovačević, Milivoj: O KONSTITUISANJU VOJ-
VODINE KAO SOCIJALISTICKE AUTONOM-
NE POKRAJINE

Varadi, Tibor: SUKOB I SARADNJA ZAKONA
SOCIJALISTICKIH REPUBLIKA I POKRA-
JINA

Pajvančić, Marijana: INSTITUCIJA PREDSED-
NISTVA U USTAVNOM I POLITICKOM SI-
STEMU SFRJ

Miloš Stojanović

СВИМ
РАДНИМ ЉУДИМА,
САРАДНИЦИМА
И ПРЕТПЛАТНИЦИМА

АДВОКАТСКА КОМОРА
ВОЈВОДИНЕ

* * * * *

ЧЕСТИТА
ПРАЗНИК РАДА

1. мај

Уређивачки савет:

Никола Вујашиковић, судија Врховног суда Војводине, *Светозар Дракулић*, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићић*, секретар Покрајинског друштвеног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судије Привредног суда Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у Новом Саду, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *Олга Царић*, адвокат у Новом Саду, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријечи, *Душан Шипка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Сава Савић, главни и одговорни уредник, адвокат у Новом Саду, *Борђе Вебер*, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулетих*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Окружног привредног суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29-459. — Годишња претплата 180.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 20.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047. Ручкописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 413—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

